

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 14

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și
deschis co ta șirul 20 în.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Ziaristii.

O scurtă notiță a dlui Lăpădatu, secretarul „Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”, arătându-ne meritul neașteptat de frumos al năzuințelor acestor oameni de inimă pentru scopul ce și-au propus, ne îndeamnă să consacram aci câteva cuvinte, în propria noastră cauză, a ziaristilor.

Asupra însemnătății extraordinare a rolului ziaristilor în viața noastră națională mai ales, în momentele actuale, când prin loviturile ce ni-se dau și prin restricțiunile ce ni-se impun pe toate tărâmurile de dezvoltare sufletească, presa tinde să devie din ce în ce mai mult *unicul* factor de educație culturală națională a publicului român, s'au spus și repetat atâtea lucruri frumoase și juste, de așa multe ori, încât a le înșira din nou înseamnă să revenim asupra unui cântec banal știut de toți pe de rost.

Mai interesant pentru noi este să știm cum stăm, cum stau ziaristii. În ce situație se află ca *persoane* aceia cărora la ori-ce ocazie, li-se recunoaște un rol atât de însemnat?

Și mai întâiu, ce considerație li-se acordă de către public în general?

Care sunt părerile curente ce circulă în societate asupra unui ziarist?

Aceste *idei curente* ne interesează în primul rând, pentru că ele luminează în bună parte însăși situația ziaristilor.

Cu privire la aceste păreri curente fiecare dintre noi este bine fixat.

Pentru generalitatea persoanelor despre care se poate presupune că *cugetă*, în asemenea materie, ziaristul este un *boem*. Asupra acestui cuvânt pe care fiecare ziarist l'a auzit acordându-i-se, de nenumărate-ori, ca un calificativ măgulitor, trebuie să insistăm, el având, în cazul special în care se aplică la noi, o concepțiune mai nuanțată.

Boem în accepțiunea aceasta este un om care poate plânge și rîde, după cerințele momentului. O ființă impersonală căzută din altă planetă, având un suflet aparte, careia îi sunt străine multe din exigențele sufletești ale semenilor săi, care trăesc în societate. O asemenea ființă nu se gândește, nu se *poate* gândi nici odată la viitorul său, el nu poate concepe fericirea intimă a unei vieți de familie și liniștea isvorâtă din siguranța zilei de mâine. El nu are decât facultatea de a refrânge bucurile și durerile tuturor, dar nu-i este posibil, și de sigur, nici permis, să aibă *propriile* sale bucurii și mai ales dureri, decât acelea foarte decente a căror manifestare e admisă între pahare sau între cești de cafea. Boemii aceștia pe lângă toate aceste însușiri proprii, trebuie să aibă încă una fără de care nici nu pot fi ziaristi și care este o notă proprie lor. Ei nu trebuie să fie sceptici. Altfel cum ar putea sta în serviciul idealului de înălțare și de continuă stimulare a energiei naționale?

Cu aceste însușiri ziaristul nu poate fi nici odată un om matur. Maturitatea lui multă puțină câtă o are nu poate ființa decât în articolele ce le scrie. Incolo rămâne în toată

viața, afară de cazul când ar renunța la ziaristică, un *băiat* chiar dacă ar avea vârsta lui Matusalem...

De unde provine această concepție?

Răspundem fără șovăire: Din situația gazetarului. Părerile acestea sunt traducerea stării materiale în care se sbate categoria aceasta a gazetarilor români.

De *fapt* gazetarii trăesc așa cum îi vede opinia curentă. Și jertfa de fiecare zi ce o fac dâșii carierii lor, a deprins lumea să creadă că lor le lipsesc notele sufletești corăspunzătoare unor anumite elemente de fericire familiară și socială pe care toți semenii lor le posedă.

În realitate lucrurile stau cu totul altfel. Și credem că opinia curentă ne va crede pe cuvânt, ori cât de surprinzătoare i-ar părea murturisirea noastră.

Ziaristul este și el *om*. În sufletul lui se zbat aceleași nevoi, aceleași aspirații, aceiași sete de tihnă și de fericire, acciași necesitate a siguranței zilei de mâine, ca la toți semenii săi și poate într'un grad mai mare decât ca la ceilalți.

Dacă sufletul său vibrează mai mult în diferite momente ale vieții naționale, dacă durerile și bucuriile găesc un mai mare răsunec și o mai mare putere de proecție în afară, decât o are comunul muritorilor: să nu credeți că el este imun față de nevoile fizice și morale ale propriei sale persoane, ci este tocmai pentru că sufletul său e mai impresionabil. Iar această impresionabilitate potențată îl face să simtă mai mult și neajunsurile unei vieți zbuciumate.

Ceea ce-i lipsește însă ziaristului este *spiritul practic*, acea forță care ținându-te mai

Inserare.

De I. Broșu.

Plecai, cu pușca să încerc norocul la șnepi și să aștept faptul serii în pădurea noastră de mesteceni.

Trebuie să mărturisesc dela început, că aceștia îmi plac foarte mult. În mijlocul lor am crescut eu mare, și sub frunzele lor tremurătoare și delicate, am depănat cele dintâi visuri ale mele. Nu știu cum se face, dar aceia ce iubește odată omul în copilărie, nu poate uita niciodată.

De câte ori privesc acești copaci cu trunchiurile svelte și albe ca corpurile de femeie, îmi vin în trupurile svelte și albe ca de femeie, îmi vin în minte totdeauna întreaga ceată a nimfelor și faunilor, cari populau lumea antică, și o pace binefăcătoare mi-se coboară pe furis în suflet... Socot, că nu se găesc în lumea asta multe păduri mai frumoase de mesteceni, ca deasupra satului nostru!

Mă tupilai deci în iarba înaltă până la brâu și făcui ochii roată. Înălțimea la care mă aflam n'as putea-o numi prea mare — vre-o cincizeci de metri de nu mai puțin. În prejurul meu, mestecenii făceau un fel de horă largă, iar la dreapta, printre trunchiurile albe acoperite ca de un strat subțire de omăt pe care nu l-a atins încă mână omenească, se zărea dombra de elesteului, ca o pată mare și verde. Răcoarea, ce se ri-

dica din ea pare c'o simțiai cum te chema. Și totuși nu fui în stare a mă decide să părăsesc culcușul meu dintâi.

Deși din timp în timp, câte o aripă de vânt atingea vârfulurile copacilor, și le legăna, totuș căldura rămânea constantă. E toropeala aceia uscată, dulce și aromată de iarbă cosită, ce te ține legat de locul acela, pe care l-ai ocupat odată. Cerul însuși îmi făcea impresia a visa în nemărginire, albastru... Câțiva nori subțiri, ce formau o turmă de mielușei îi tulburau doar ici și colo plinătatea aceasta măreată, a visării. Ei se perdeau pentru un moment într'un adânc necunoscut, pentru a se arăta apoi în alte chipuri și mai bizare, lăsând uneori să se întrezărească prin spărturile lor, pete vinete și largi de aer, ca un iezăr frumos și limpede.

Din vale pătrundea spre pădure ca un tremurat de orchestră depărtată, sgomotul dărstelor. Se auziau amestecat: plânsete ascuțite de copii, mugetul puternic al unui vițel și țipetul monoton al cocoșilor, în chip de fanfară.

Mă simțeam, aș putea zice, foarte mulțumit în așteptarea asta dornică, a serii. Cu cât se apropia, în acciaș măsură printre frunzele vântul cânta mai domol. După melodia lui puteai cunoaște bine luna în care te aflai, căci aceasta nu era nici imnul biruitor de primăvară și nici durerosul freamăt al toamnei, ci tihnită adiere a miezului de vară....

Din tufișul de alun, eși o vevertă, cu ochii negrii și lucitori, se opri o clipă pe loc, mă privi

mirată, și dispăru printre ramuri. Două găze începură a se urca pe mâna mea cea dreaptă, cu toată precauțiunea posibilă. Erau două minuscule drăguțe cu aripile negrii și punctate cu roșu. Soarele sta acum gata să apună. Cum mă uitam la el, prin frunzișul mișcător, părea un candelabru uriaș și aprins, dintr'un templu gotic. Mă socotii să mă ridic ca să-mi cerc pușca în altă parte...

Deodată auzii un fâșăit ușor, prin iarbă. Ridicai capul să văd mai bine, și-mi ascuții urechea să aflu direcția de unde venea sgomotul dar nu văzui deocamdată nimic. Nu știam ce putea fi. Atunci observai înaintând cătră mine, cam la o sută de pași, o ființă omenească. Era o fată de țaran, care venea încet pe potecă și cam la o aruncătură de peatră de culcușul meu, se opri. Fața întreagă nu i-o puteam observa limpede, deoarece se uita tot în jos. Cu toate astea, fui în stare să desprind doi obraji îmbujorați, o gură mică, două buze subțiri și rumene, un gât alb și carnos și o pereche de sprâncene pronunțate, cari nu stricău însă fizionomia. Avea părul pieptănat cu cărare la mijloc, iar coadele împletite cu două panglicii roși, cădeau lungi pe spate în jos, ca două râuri. Cămașa subțire țesută cu fluturi ascundea un sân proaspăt de toată frumusețea, ce se putea ghici ușor, iar la brâu sub cingătoare avea o svărtă de flori vinete, pe cari le presupuneam că nu pot fi alta decât nu mă uită. Părea, după mișcări, a aștepta pe cineva.

presus de toate în lumea realităților materiale, îți impune în primul rând preocuparea pentru asigurarea în fața eventualităților unor neajunsuri de această categorie.

Lipsit de asemenea *voință*, sufletul ziaristului, posedă în grad neobicit și acel simț de mândrie eroică, specific nervozităților de această categorie, care constă în a nu arăta fiecăruia latura durerilor intime.

Iată de ce astăzi, când, din toate părțile, se ridică țipete pentru îmbunătățirea soartei fiecăruia, când de pretutindeni răsună clamarea pentru întregiri de congrue și de pensii, singură această categorie a gazetarilor români din Ardeal, rămâne mută ca și când ci nu i-ar lipsi nimic, ca și cum totul ar fi tranșafiri în viața ei.

Aceia cari intonează cuvântul *de boem*, cu toate nuanțele de dispreț discret, sau de emfatică protecție, dacă și-ar da osteneală să străbată în sufletul gazetarului ardelean, nu s'ar putea să nu rămâie mișcați de puterea eroică ce acești oameni o cheltuiesc în a'și ascunde durerile; nu se poate să rămâie reci în fața dramelor ce se petrec sub masca nepăsătoare și lipsită de griji ce și-au pus-o în fața lumii.

Hărțuiți de toate lipsurile, pe acest pământ, unde încă nu s'a inventat mijlocul de a se trăi prin entuziasm, mânați în sbuciumul unei existențe nesigure, în care fiecare zi, este o zi de înot pe valurile unui ocean, pe care nu știi cum te va găsi ultima zi, biciuiți de conștiința nesigurantei zilei de mâne—*asa* trăesc ziaristii ardeleni în sânul vieții naționale, în care rolul lor este să azvârle în fiecare zi, *vrînd nevrînd*, câte o bucată de suflet pe piața de consumație intelectuală a opiniei publice.

Unde va ajunge? Cum va isprăvi? Ce bătrînețe i se rezervă? Muri-va ca tot creștinul în sânul unei familii înconjurat de dragostea alor săi, sau se va sfârși ca un nevolnic, la un azil de bolnavi?

Acestea sunt întrebările la cari au de răspuns, în fiecare zi, aceia cărora din ce în ce mai mult le revine rolul de pregătire națională a poporului român.

Și pe când întrebările acestea, cu toată puterea fatală a realităților ce le reprezintă,

rămân în picioare, generații de inteligențe strălucite, de temperamente de elită, care în alte împrejurări — dacă le-ar fi fost dat să și activeze însușirile în domenii de muncă mai disciplinate și cu mai multă continuitate — ar fi strălucit ca puteri creatoare, se mistue sfârșind înainte de vreme existența lor zbuciumată.

Din fericire această stare anormală, a cărei îndreptare dacă ar fi fost lăsată la inițiativa ziaristilor, poate că nu ar fi venit nici odată, este speranță să ia un sfârșit.

Căci dedesubtul părerilor curente pe care le-am semnalat și a aparentei disconsiderării a categoriei ziaristilor români, masa publicului român, care în totdeauna are intuiția justă a lucrurilor, *instinctiv*, își dă seama de drama care este în viața gazetarilor și *simte* că lucrurile nu pot merge tot astfel.

Alături de acest instinct al publicului, elemente de elită ale societății noastre și-au dat, în chip clar, seamă de această nedreptate și cu o stăruință demnă de nobila cauză a căreia s'au dedicat, s'au și pus pe lucru pentru remedierea ei.

Căci — din fericire — părerile curente, nu sunt întotdeauna traducerea simțimentelor masei și nici expresia cugetării celor aleși. Ci, uneori, — și așa pare că au ajuns acum lucrurile și în cazul nostru — sunt o formulă care servește, inteligențelor comune spre a se dispensa de a aprofunda o chestiune penibilă, care dacă ar fi observată mai deaproape, le-ar deranja liniștea sufletească.

Astfel stau lucrurile și cu situația noastră a ziaristilor, față de care nobila conducere a „Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria” se străduiește cu atâta desinteresare să le asigure un viitor mai vrednic de munca lor și de jertfele lor. În conștiința publicului pentru necesitatea de ajutorare a ziaristilor săi, găsim și explicarea succesului nebănuit cu care sunt întimpinate eforturile Epitropiei.

Dacă pe lângă toate acestea, s'a simțit trebuința acestor mărturisiri, este pentru a arăta câtă recunoștință datorim noi, ziaristii, acelor cari au pornit și conduc această mișcare și pentru a asigura publicul că, în ziua, când ziaristului i se va asigura liniștea pentru vii-

torul de mâne; în ziua când din această carieră de consumare pentru luminarea publică se va face, nu o carieră de existențe averoase și declasate ci o carieră în care talentul și gândirea să aibă complectă conștiința a unor bătrînețe mai mult sau mai puțin asigurate, sarcina ce le incumbă ziaristilor va fi cu mult mai bine îndeplinită.

Episcopia greco-catolică ungurească. Ziarele din capitală anunță cu mare elan că încă în cursul anului acestuia, cel mult la toamnă, episcopia ungurească va lua trup. În Septembrie s'hotără ministru de culte și instrucțiune publică contele Zichy asupra punctelor astăzi pendente încă. După deciziunea ministrului se va trece la dată — pe baza invitațiilor date de ministru — la organizarea administrativă a noii episcopii.

Ministrul comun de externe în audiență. Înaintea de amiază a sosit la Ischl ministrul comun de externe, contele Berchtold pentru a da raport M. Sale despre afacerile curente. Ministrul era însoțit de fiul său și de contele Hoyos secretar de legatie. Imediat după sosirea sa la Ischl, ministrul de externe a făcut o vizită ministrului de interne austriac, baronul Heynold apoi a primit pe contele Szécsen, ministrul plenipotențiar la Paris. La orele 11 contele Berchtold a mers în audiență la moșarh, care l-a reținut în vila sa timp de o oră. După audiență ministrul de externe a fost invitat dimpreună cu alți personaje politice înalte la prânz la M. Sa.

Cum să ne apărăm?

Impotriva episcopiei gr.-cat. maghiare.

— De o înaltă persoană bisericească. —

Roma, 16 Iulie.

Așadară de ce ne-am temut n'am scăpat. Prin decretul papal numit „Bula” sau „Enciclica” „Christifideles graeci ritus”, datat în Roma la 8 Iunie 1912, se hotărăște înființarea unei episcopii greco-catolice, cu sediul în Hajdudorog.

Peste câțva timp observai înaintând cătră ea din altă direcție un bărbat. Când fu aproape de față îl putui distinge bine. Avea o fizionomie cunoscută și obicinuită, pe care o mai văzusem odată undeva, în redacția unui jurnal, fără să-mi dau însă bine sama. Ghici în fine cine este (un tipograf) și deveni repede atent. Dumnezeu! cât îmi părea de schimbat și caraghios omul asta simplu! Nu văzusem în viața mea o combinație mai bizară în îmbrăcăminte și culori. Un papagal în toată forma. În mână purta o cravașe. Nu știam, de scăpase oare dintr'o casă de alienați sau se angajase undeva ca lacheu, sau clown. Ori și cum, asta fu prima mea impresie...

— Ești de mult aici? zise el cu oare care plictiseală și se uită la ceas.

Fata nu știu deodată ce să răspundă.

— Te-am așteptat... e drept! zise ea.

— Asta te privește numai pe tine. Tu m'ai chemat. Puteam să nu vii...

— Iartă-mă Culiță; n'am înțeles așa.

— Ce-ai înțeles tu, nu-mi pasă. Ce vrei să-mi spui?

— Vorba noastră de acum o săptămână. Poate ai uitat?... — și celelalte cuvinte i se pierdură în tremurul nervos al buzelor.

— Vorbele, tipă el să știi dela mine: să uită. Cine să ție minte tot ce-a zis... doar sfântul din cer!

Fata, surprinsă, tăcu un moment, cu ochii pironiți în pământ. Părea a-i fi oarecum rușine

de ce-a zis. Prin pădurea aprinsă trecu ca o înflorare, din vârf în vârf, și se pierdu în adânc. Parecă nu era o singură pasăre, care să nu-și fi spus acum povestea, atâtea cântau...

— Cum te-ai schimbat! Ce porți la ochi?

— Asta se chiamă... la dracu... monoclu.

— Și de ce l-ai cumpărat?

— Așa sunt domni. Dealtfel se observă, c'ai trăit numai la sat...

— N'am văzut niciodată, e drept... dar eu zic, că nu-ți prea șede bine.

— Ce-mi pasă! Tu vorbești așa, fiindcă ești neumblată și analfabetă... Ce-mi pasă! zise el și începu să se joace cu cravașa, cosind iarba.

— O fi cum zici: noi nu știm așa multe...

— Nici nu-i nevoie. Ce-ai de spus? Fii te rog mai concisă!

Fata tăcu din nou pentru a se reculege.

— Eu... nimic. Ba... dacă vrei d-ta, eu aș zice să facem logodna înainte de postul sf. Mari. Să nu întrebăm oare și pe domnu părinte?

— Ai! ai! ai!... tot așa mi-ai amărât zilele. De aceea n'am mai venit. Te știam. Iar ai început...

— Am zis numai o părere. Mi-a venit mie așa.

— În lumea asta există opinii foarte diverse, draga mea. Mie nu-mi place să fiu ca toată lumea. Eu am cetit cărți... asta e!, și începu să fluere o arie asemănătoare cu marsilieza.

— De când nu mi-ai spus așa, era să uit

că-ți mai sunt puțin dragă. Iartă-mă... că sunt proastă adevărat și n'am umblat la școli.

— Așa îmi explic eu de ce tot visezi cai verzi pe păreți; una, două: cununie! Nu-i nevoie. Eu te iubesc și așa... ști tu. Un amor... cum dracu să-i zic? Dar tu nu înțelegi. Să-ți explic. Ascultă. Nu așa.. dă-mi mâna încoa. Așa. Uite dragă. Principiile mele, vorbesc contra căsătoriei. Eu sunt pentru amorul liber. Da, să ne iubim, dar să nu ne luăm. Înțelegi tu... ai?

— Înțeleg, înțeleg... cum să nu... dar...

— Ce dar?

— Vezi, așa e legea noastră creștinească!

— Legea, și-o face omul cum vrea.

— La noi se chiamă mare rușine, să trăiești așa.

— E rușine, dacă ți-e rușine.

— Neam de neamul meu n'a făcut așa ceva. Ce-o să zică maica?

— Ce-o să zică, iar nu-mi pasă. E treaba noastră. Faceți ce vreți!

— Culiță, de ce ești d-ta așa de rău? Nu ți-am făcut nimic, adaogă fata aproape plângând.

— Uite ce-i scopul meu. Vreau să mă duc în lume, să plec.

— Să pleci? Cum?

— Adecă nu așa fără rost. Am un plan mare. Vreau să câștig bani mulți. Mie nu-mi plac două lucruri: sărăcia și oamenii neculți. Mă duc în alt oraș. La alt rost!

Și nu de ideea cuprinsă în aceste cuvinte sau expresii ne-am temut noi. Nu. Ne-am temut de morala grozavă ce rezultă din prece- dențele și din faptul acestei înființări.

Pentru cine se înființează această episco- pie? Asta-i cea dintâi întrebare. Pentru o ceată de renegați ruteni și români, așezați pe acele plaiuri în țara Cumanilor și a haiducilor de odinioară. Pierzându-și limba strămoșilor lor, încet și pe nesimțite, s'au făcut unelte în mâna agitatorilor șovini maghiari, în mâinile guvernanților șovini, cari în loc să deschidă calea să învețe limba părinților, s'au folosit de ei spre scopurile lor detestabile. I-au pus la cale să ceară liturgie maghiară greco-catolică. Nu și-au dat seamă că n'au nici măcar cărți liturgice maghiare.

— Ce să facă și cum să scape de rușine?

Se aștern pe lucru — în Dobrițin — și cu ajutorul calvinilor, un biet po- pular rutean renegat face o traducere mizerabilă a slujbei sfântului Ioan Gură-de-aur, și traduce câteva rugăciuni din Euchologion, la fie- care taină, pentru administrarea lor și pentru întărirea creștinilor. Și aceste „cărți li- turgice și rituale” se tipăresc în Dobrițin, în tipografia municipală, în anii 1882 și 1883.

Iată cari sunt „veacurile” pe cari le în- vâcă urzitorii episcopiei gr. cat. maghiare, — iată cari sunt pretențiile „justificate prin ve- cime”, ale celor ce vor noua episcopie, iată care e uzul ce „consacră dreptul”.

Cărțile amintite au fost oprite și caterisite în biserică, prin Scaunul Romei, fiind pline de greșeli împotriva dogmelor și fiind scrise într-o limbă imposibilă în biserică.

Acești, așa-numiți „credincioși” însă, în loc să asculte de mai marii bisericii lor, au continuat în mod pervers să întrebuințeze a- cele infecții de cărți, iar atâtașătorii și spionii susținuți de guvernele șovine au îndrăznit cu un pas mai departe și au cerut, nu numai liturgie maghiară — ce nici nu există —, ci episcopie gr. cat. maghiară, în speranța bi- ntermeiată, că episcopia își va face cu vre- mea și liturgie.

Așa, această ceată de renegați, dela anii 1882 și 1883 până în ziua de astăzi, formează o oaste de credincioși rebeli, cari pe față și în mod volnic s'au opus și se opun superio-

rității legale a lor. Și acum această ceată de rebeli a fost răsplătită cu împlinirea dorin- ței lor absolut nejuste și nemotivate.

În locul al doilea vine în considerare îm- prejurarea, că prin faptul înființării acestei e- piscopii se aduce atingere în mod nejust, anti- canonic, integrității provinciei noastre mitro- politane de Alba-Iulia și Făgăraș, garantată prin enciclica papală „Ecclesiam Christi” din 1853, precum se afentează și la principiul sacru al „drepturilor câștigate” — *iura aquisita* —, principiu la care țin toate popoarele civilizate, și care, chiar prin civilizațiunea creștină a consacrat ca un tezaur scump, fie al indivi- zilor, fie al popoarelor sau al bisericii.

*

Mai sunt, apoi, în această enciclică — precum se vede din textul autentic — niște motive politice, prin cari se încearcă justifi- carea noii creațiuni. Anume, se zice în enci- clică: „crescând în mod considerabil numărul celor ce vorbesc ungurește, am aflat de bine a creia pe seama lor o episcopie nouă”... etc. Afirmația asta cuprinde în sine toate primej- diile șovinismului unguresc celui mai neînfrî- nat. Anume, cu acest sistem de guvernare, *trebuie* să crească numărul celor ce vorbesc ungurește. Acum, în proporție cu această cre- ștere a numărului celor ce vorbesc ungurește, să se tot înființeze episcopii ungurești!

Unde vom ajunge?

Apare clară aici tendința de maghiari- zare, dimpreună cu lipsa de judecată a celor- ce au compus „Enciclica” și au supus-o pon- tificelui spre aprobare și iscălire. Cum adică? Are un guvern dreptul să despoaie popoarele de limba lor maternă și națională? Și se cu- vine, ca o autoritate bisericească cum e sf. Scaun Apostolic de Roma să aprobe aceste tendințe neumane, anticreștine și absolut ne- drepte?

Intreagă enciclica papală pare a fi fă- cută cu scop ca să nu se realizeze în veci. Așa, de pildă ea zice că trei parohii din die- ceza Orăzii-mari: Macăul, Oradea-mare (ru- teană) și una a treia, deși sunt departe de ho- tarele noii dieceze, se încorporează în ea, din cauză că toți credincioșii vorbesc limba maghiară.

În baza acestui drept enunțat vor veni Amașeni, Vezendani, Jidănanii, Sanislăua- nii etc. etc. și vor zice: fiindcă noi cu toții vorbim românește, și cei mai mulți dintre noi numai românește, noi vom rămânea în legă- tură cu dieceza românească, de care ne-am ținut și până acuma.

Apoi: dieceza nouă e creiată cu limbă liturgică grecească, cu excluderea absolută a limbii maghiare. Foarte bine. Acum care parte a decretului e obligatoare? Toate la fel! Dacă se calcă una, s'au nu se consideră obli- gatoare una, nu e obligatoare nici cealaltă. Și așa toate rămân baltă.

Dar, renunța-vor oare ungerii la limba liturgică ungurească? În veci! Asta-i presu- punere greșită.

Vor face și ei fel de fel de ipocrizii, fățăr- nicii, făgăduieli, vor creia simulacre, — la li- turgia maghiară însă, nu vor renunța. Și fiind- că, în această privință există un pact între guvernul ungar și între scaunul dela Roma: neobservarea pactului din partea guvernului face întregă enciclica neavenită, îi ia toată valoarea juridico-canonice.

Dacă ei nu se țin de dispozițiile bulei în chestia limbii, nici credincioșii români din Sanislău, Vezend, Amaș, Odoreu etc. nu sunt datori a se alătura la o dieceză, în care se calcă poruncile autorității supreme biseri- cești.

Dar să vedem ce e limba liturgică în bi- serica orientală? Șovinistii tâlcuiesc deja che- stia și spun, că sub liturgie se înțelege numai slujbe dela altar. Toate celelalte, chiar răs- punsurile dela slujbă, utrenia, vecernia, ur- marea sf. taine, toate pot fi ungurește. Ei nu știu că în biserică orientală limba liturgică în- seamnă limba tuturor funcțiunilor bisericești, cari se țin strict de oficiul bisericesc, ca utre- nia, slujba, ceasurile, vecernia, litia cu trio- dul, mineiul etc., toate la un loc constituie limba liturgică.

*

Oricum ar fi însă, fapt este, că enciclica s'a publicat și noi suntem nevoiți a ne pune în rânduri de apărare. Quid agendum? Ce-i de făcut? Până acum toți românii și-au făcut datoria: episcopatul, clerul și oastea credin- cioșilor.

— Și n'o să mai vii?

— Asta n'am zis-o. Cum n'o să mai vii? Fi- rește că vii, dar nu știu când: asta e.

— Și eu ce să fac?

— Dacă vrei s'aștepti.

— Când o să te întorci?

— Peste o lună, două, trei, un an și poate mai mult, nu știu. Dar de venit, viu de sigur.

— Și-o să mă lași așa?

— Cum așa? Ți-am spus că viu; ce mai vrei? Dacă-ți place, așteaptă! Dar numai da- că-ți place, zic eu.

N'am obiceiul să silesc pe nimeni. Cum crezi tu. Dacă vrei, te poți și mărita.

— Când pleci?

— Măne!

— Și... să cred eu că nu mă uiți?

El nu răspunde nimic și începu să caște.

— Uite, eu n'am să-ți dau alte lucruri, dar n'am gândit că de vrei, să-ți dau florile astea.

Sărmana fată scoase svârta de flori dela brau și i-le întinse cu sfială. Doi porumbi sălba- Ńi începură să se drăgostească pe-o ramură. Prin codru trecu din nou ca o înfiorare, vestind imediata apropiere a serii.

— Da, da... Eu m'am cam săturat de lume! Adecă vreau să zic de toate. Nu știu cum..., în- cepu el iar vorba.

— Spune drept: ți-o fi gându la alta?

— Cine poate opri gândul omului? Ce-ai zice?

— Mi-ar părea rău și nu știu ce-aș face!

— Mă ameninți... precum vād.

— Doamne ferește... dar vezi așa-s la noi oamenii. Gândește-te și d-ta. Când o fată își face de lucru cu un domn, atunci nu se mai uită la ea nimeni. Așa-i la noi. Eu sunt singură în lumea asta... De ce m'ai făcut să ard ca'ntr'un cuptor și-acum te schimbi? Vai de păcatele mele!

— Ce-i aceia: acum te schimbi! Saperlot! Așa am fost totdeauna. Dacă nu-ți place fă tu altfel!

— Dar eu te plac... d-ta nu vrei; poate că îți închipuiești cine știe ce...

— Asta-s iluzii... sau cum le zice? Fantazie! Tu nu pricepi ce-s alea. Și-acum am terminat vorba. Mai ai poate ceva de zis?

— Eu n'oi avea, dar are Dumnezeu.

— O fi având, firește.

— Nu ți-e frică de Dumnezeu?

— De sigur mi-e frică... ei și ce?

— Dacă o să faci ce-ai zis, să vezi c'o să te bată Dumnezeu. N'o să-ți umble bine în lu- mea asta. Eu sunt o fată care așa n'am ce mai căta în lume. Cu mine s'a gătat de-acum...

Ultimele cuvinte fură înecate de un plâns

înăbușit. Lacrimile îi curgeau din ochii frumoși, și se opreau în colțul gurii, ca niște perle. Își ținea obrajii în palme și plângea, plângea, dreap- tă și neclintită, doar sânul numai tresărea lovît de izbucnirile violente ale unei profunde dureri sufletești. El își aprinse o țigaretă, se așeză pe o buturugă uscată și începu să urmărească cercurile de fum, cari se ridicau printre frunze.

— Culiță, zise ea căzând în genunchi și cu- prinzându-i picioarele în brațe, iartă-mă... iartă- mă... eu sunt proastă, însă m'am gândit și eu la o umbră de noroc. Poate că pentru mine nu va mai fi loc, multă vreme, în lumea asta. Te rog ca pe Dumnezeu: nu mă lăsa așa. Nu mă lăsa, nu mă lăsa...!

— Fată! o vorbă ca o sută. Ți-am spus. Noi nu ne potrivim. Ai înțeles? Acum m'am con- vins. Tu ia pe altu... și scapi de rușine!

— Atunci, o să vezi: am să-mi fac singură seama. Dar să știi dela mine, azi, că ești un ti- călos... un necinstit... un ucigaș. Ești un...

— Va s'zică mă însulți? ...aha!, țipă el și sărind în picioare ca mușcat de șerpe, o lovi cu cravașa peste obraz. Fata se rostogoli a- proape în nesimțire la pământ. În clipa aceia îmi veni deodată să sar din iarbă, ca o panteră, și să sugrum fără milă pe această bestie umană. Mă reținui însă și urmării totul până la sfârșit. Dela o vreme el își aprinse o țigaretă proaspătă, își așeză haina, și se depărtă încet prin desișul

Urmează acum să continuăm lupta de apărare!

Istoria, dreptul, echitatea, toate rezoanele de respectat sunt de partea noastră. Preoțimea luminată și patriotică din parohiile amenințate, se va întruni în conferințe intime, vor chibzui asupra modalităților de apărare, sub egida arhierilor buni și luminați.

„A Pontifice male, pessime informata et seducta, ad Pontificem melius et recte informandum”!

Vom deschide focul de apărare pentru limbă și lege, altfel n'am fi vrednici de numele de creștini, nici de numele de români. Și cu noi trebuie să fie românii de pretutindenea, căci apărându-ne legea, ne apărăm și limba și viața națională, de atentatele barbarilor atentatori.

Așa să fie!

Clasa de mijloc din Bucovina.

Cea mai însemnată, cea mai urgentă, cea mai anevoioasă problemă — a întregului neam românesc — e problema clasei de mijloc. Ea este baza tuturor celorlalte, ce le cuprinde, rezolvirea lor presupune că ea, mai întâi, a fost rezolvită.

Și în adevăr, împărțind populația drept în două, clasa de mijloc, a comercianților și meseriașilor, îngrămădiți în orașe, are o importanță împărtășită — organică, economică, politică, artistică — covârșitoare.

Economică — în clasa de mijloc se formează, mai ales, averea, în forma mișcătoare a banilor, care se poate asemăna cu sângele, în corpurile vii, și care, sub formă de capital, vine să alina toate întreprinderile și să înlocuiască dezvoltarea deplină a vieții sociale.

Politică — clasa de mijloc, concentrată în orașe, cultă, și dispunând de mijloace bănești care-i asigură independența, ea singură ajunge, mai întâi, la cunoștința intereselor obștești, devenind organul lor, și făcând ca societatea să se cărmuiască, ca de sine.

Artistică — clasa de mijloc, prin averea și prin inteligența ei, întreține, literile și artele, făcând cu putință producția unor opere neperitoare, prin care numai națiile ajung să-și îndeplinească menirea.

Așa dar, fără clasa de mijloc, civilizație nu

pădurii. În iarbă, jos, gema fata lovită de cravașe peste ochi, ca un animal rănit de moarte...

Peste mesteceni se coborî deodată o pace divină. Soarele asfințise într'un potop de sânge, și codrul eliberat de sub greutatea pojarului se liniști întocmai ca un om peste care s'a întins zăbranicul morții. Am aflat ceva misterios totdeauna, în acea pauză, care se face în pădure atunci, când se deșteaptă noaptea.

Ca fulgerile, pasările amuțiră pe ramuri, și liniștea, dulcea fermecătoare, eterna liniște, se instăpâni în pădure. Părea că chiar aerul atâpi într'un potir arios, în cer. Apoi umbre mari, începură să se înalțe din hușeaguri. Umbre mari și taciturne, ca niște criminali ce-au săvârșit o ucidere. Și deodată codrul se trezi din nou...

Rând pe rând, stelele își aprinseră candelile lor de aur.

Șnepi și becaține începură acum a veni din întunec a se roti pe deasupra mea, a țipa, și piereau apoi în altă mare de umbre și mai adâncă. Uitasem că aveam arma la mine și nu trăsei nici un foc.

Mă ridicai în fine hotărât să merg la fată și s'o mângâi, dar când ajunsei la locul unde o știam, n'o mai aflai. Apoi plecai mai departe trist. Aveam impresia că eu fusesem cel maltratată...

poate fi. Dar pentru ce anume se cere ca clasa de mijloc să fie națională, adică alcătuită din elementele din care se compune clasa rurală?

Pentru că o clasă de mijloc străină, se va interpune ca o pătură izolatoare între clasa rurală și clasa dirigență, făcând ca excedentele acelei dinții să emigreze, sau să piară de mizerie, pe când orașele vor fi ocupate de străini, și alimentând așa dar clasa dirigență cu elemente străine. Aceste însă nu pot să reprezinte interesele materiale și ideale ale clasei rurale, redusă, în cazul acesta în stare de robie, osândită fiind să întrețină o cultură, care nu corespunde caracterului și aspirațiilor ei.

Pentru că, o clasă de mijloc străină, monopolizând comerțul, industria și întreprinderile, va concentra toată averea în mâinile ei, lăsând naționalităților sărăcia.

Pentru că, o clasă de mijloc străină politiceste, va îngriji de nevoile proprii, nedreptățind elementele naționale.

Pentru că, o clasă de mijloc străină, nu poate să susțină cultura națională, lipsindu-i înțelegerea ei.

Această este teoria, corăspunzătoare faptelor, pe care se bazează doctrina naționalistă, a noastră. Și ca să vă convingeți de exactitatea ei, vedeți numai ce se întâmplă cu noi.

Stăpâni pe câmpii, străinii ne ocupă orașele. Și în cea mai mare parte, străini cu cari nu putem trăi împreună, de altă rasă, de altă credință, dușmană, cu alte apucături, cu aspirații protivnice nouă: Jidanii.

Jidani, în Ardeal; Jidani, în Bucovina; Jidani, în Basarabia; Jidani în România liberă — cari s'au interpus ca pătură izolatoare între clasa de sus și clasa muncitoare rurală; cari ne reduc la o viață politică, constituțională, artificială, noi fiind prea puțini, în clasa dirigență și în clasa de mijloc, ei, neavând drepturi, și netrebuind să le aibă; cari fac cu neputință ori ce cultură românească temeinică, amenințând chiar prin amestecul lor, curățenia caracterului ei național.

Nicăiri însă aceste neajunsuri, care primejdiesc însăși existența noastră ca neam, nu se învederează mai bine, decât în Bucovina, unde clasa de mijloc românească a fost cu desăvârșire înăbușită.

Un tânăr publicist român, de merit, dl I. E. Torouțiu, călăuzindu-se de doctrina noastră, a supus poporul românesc din Bucovina unei amănunțite cercetări statistice, cutriind țara, ca să-și adune datele, la fața locului dela autoritățile competente. Astfel, dl I. E. Torouțiu ne-a dat un prim studiu, tratând mai ales despre clasa dirigență, sub titlul „Românii și clasa intelectuală din Bucovina” (Cernăuți 1911.) Iar acum în urmă, dsa a publicat cercetările sale și cu privire la clasa de mijloc: „Românii și clasa de mijloc din Bucovina” (Cernăuți 1912.)

În primul său studiu, dl I. E. Torouțiu înlătură pentru totdeauna afirmarea aceluia, și Români, dar mai ales străini, interesați, cari susțineau că Românii din Bucovina „produc pre multă inteligență”, așa dar că s'ar îngrămădi în carierele liberale, în prea mare număr. Autorul dovedește, cu cifre, că elementul românesc e de parte de a fi reprezentat, în clasa dirigență, în proporție cu numărul său. Astfel, în justiție, proporția e de 1 funcționar român la 2411 suflete de Români, pe când funcționarii jidani sunt în proporție de 1 la 342; în administrație, proporția e de 1 la 6970 Români, și de 1 la 2467 jidani; în finanțe, 1 la 3948 Români, și 1 la 1392 jidani, și așa mai departe, Românii fiind ceva mai bine reprezentați numai în școlile lor.

Unde însă elementul românesc a fost aproape cu totul înlăturat de străini e în clasa de mijloc. Aici disproporția e așa de enormă încât putem zice că nici nu existăm. Iată date din tabloul resumativ al tuturor meseriașilor din Bucovina:

737 Români, 5091 Evrei și 3494 străini de altă naționalitate.

Ce ziceți de proporția: 90 Români față de 3531 meseriași străini, în orașul și districtul Cernăuți? Ce ziceți de faptul că, în anumite districte — Coțman, Vășcăuți, Vișnița, Zastava — nu există nici un meseriaș român, de pare că am fi în China îndepărtată, și nu pe pământ secular românesc?

Dacă cifrele acestea, cu privire la meserii, sunt întristătoare, celelalte, relative la comerț, cu

adevărat te deprimă. Și iată cifre din tabloul resumativ al tuturor negustorilor din Bucovina:

444 Români, 8642 Evrei și 1226 străini de altă naționalitate.

Ce ziceți și aici de proporția de 444 la 1031 comercianți străini în întreaga Bucovina? Ce ziceți că în unele districte nu există nici un merciant român, în altele numai câțiva?

Dacă însă privim fiecare ramură de negoț, parte, disproporția ne învederează, încă și mai lămurit, toată inferioritatea, pe terenul comerțului și industrial, a poporului românesc din Bucovina cu adevărat rușinoasă, căzând, cu grea răsunet, în sarcina conducătorilor săi de până acum.

Astfel găsim, birjari: 9 români, față de 200 jidani; frizeri și coafori: 7 români, față de 100 jidani; stolerii: 36 români, 248 jidani și 185 străini; tinichigii: nici un român, 147 jidani; neguțători de grâne: 2 români, 313 jidani; neguțători de lemne: 5 români, 347 jidani; neguțători de poame: 3 români, 138 jidani; neguțători de cură: 2 români, 324 jidani; neguțători de vâșcă: 37 români, 425 jidani. Te întreb: să fie așa greu Românilui să-și cointărească pe jidan ca țar, bărbier, tinichigiu, neguțător de poame, grâne, de vite?

În timpul acesta, pe când toate ramurile producătoare, în comerț, și industrie, sunt stăpânite de străini mai ales jidani — cari exclud vrăjmășie, prin înțelegere tainică, pe românii excedentele populației românești, de prin toate din Bucovina, flăcăi voinici ca brazil, ne mișcă gândindu-se hrăni cu plugăria, emigrează în masă slăbind puterea de rezistență a elementului românesc, bare că menit să dispară.

Se naște dar întrebarea: ce fac bucovinenii pentru rezolvirea acestei probleme de existență — a lor, și a noastră?

Știm că în ultimul timp, prin stăruința unor oameni de inimă, alcătuind „Societatea meseriașilor Români, din Cernăuți și suburbii”, inițiată în anul al cincilea al existenței ei, sub înalta crotire a P. S. S. Părintelui Mitropolit Vladimire de Repta, s'a înființat un internat al meseriașilor și comercianților români, în Cernăuți, cu 200 locuri. Această operă e vrednică de toată laudă. Numai cât, deși atât de importantă, ea înseamnă prea puțin față de greutatea problemei clasei de mijloc. Căci pentru a ne gândi serios să rezolvim pe aceasta, se cer două lucruri, nu numai două, concurând cu mijloacele speciale, ale acțiunii private:

Mai întâi, e nevoie de o conștiință publică românească, unitară, hotărâtă a sprijini întreprinderile românești, care altfel doar nu pot să existe decât cu concursul românilor.

În al doilea rând, se cere ca acțiunea politică să fie unitară, statornică, a Bucovinenilor, să se mărească fără șovăire acelaș scop.

Se naște întrebarea: cine va realiza aceste condiții esențiale ale unei conștiințe românești pornită în această direcție, și ale unei acțiuni politice, conformă cu aspirațiile ei?

Răspundem:

Conștiința publică românească, e sigur că se va trezi dela sine. Ea trebuie trezită, printr'o propagandă activă, pornind dela anumite principii, care se cer a fi lămurite — și care până acum a lipsit.

Acțiunea politică, unitară, iarăș putem zice că e zadarnic să o așteptăm dela partidele de înființă, cu necontenitele lor intrigi sterile. Că dacă ar fi fost să o dea, ar fi dat-o.

E dar nevoie, și în Bucovina, de un nou organ de direcție, care, oricum ne-am întoarce, nu va putea sprijini decât pe aceeaș doctrină, naționalistă democrată, a noastră, apelând, pe de supra capetelor speculanților politici, direct la masele populare, cuminti, pe baza unui program lămurit de reforme.

Așadar, în Bucovina, situația e identică cu cea dela noi: aceleași probleme de existență, clasei rurale și a clasei de mijloc; aceiași politicieni destrăbalați, desbinându-se din cauza intereselor lor personale; aceleași suferinți și pomejdii ale mulțimei de pe urma acestor frământări fără friu; acelaș remediu, a unui nou partid care să pună la ordine oligarhia netrebnică, și speculanților din sânul partidelor exploatare care duc poporul românesc la ruina.

Iată politica Bucovinenilor, pe care el trebuie să o pornească, cât mai curind — în numele

naționalismului, care a dat așa de bune roade la noi, formând conștiința națională, ca putere activă.

E vorba numai: cari sunt oamenii în stare să-l reprezinte, cu succes, acolo?

„Unirea” din Iași.

A. C. Cuza.

Invățătorii din România.

— Cu prilejul congresului lor. —

Roman, 3/16 Iulie.

I.

Sentimentele de admirație, tot mai accentuate, ale publicului față de învățătorii sunt în bună măsură îndreptățite, căci cresc în raport direct cu dovezile de capacitate — ale acestora — pe tărâmul atât de spinos, din diferite împrejurări, a ridicării celor mai mulți dintre locuitorii acestei binecuvântate țări dela viața semisălbatecă în cari zac la o viață mai omească, cel puțin din punct de vedere material.

Considerând imenzitatea operii pe care o au de îndeplinit învățătorii sunt prea puțini, și, ceea ce e încă și mai trist, mijloacele morale și materiale — cu cari sunt înarmați fie de ei înșiși, fie de către autoritățile superioare — sunt cu desăvârșire insuficiente.

Nu voi inzista de loc asupra insuficienței mijloacelor materiale de cari dispun învățătorii, pentru că despre ele se găsesc amănunte prea numeroase, fie în ziarele cotidiene din țară, fie în revistele special consacrate învățătorimii noastre. Ba, se găsesc așa de multe amănunte, încât cererile acestea ale învățătorilor — îndeajuns de justificate — fac impresia zgomoastelor revendicări ale unei alte categorii de cetățeni români agitați: cărciumarii.

Acestor insuficiențe materiale, în conștiința majorității și celor mai buni dintre învățători, le-a luat locul insuficiențele, cari pretind o mai grăbnică satisfacție: cele morale.

Și nu putem comenta decât în senzul cel mai favorabil faptul că înlocuirea nevoilor materiale prin cele morale tinde să devie regulă generală pentru învățătorimea românească.

Această observație mi-a fost întărită tocmai de chipul cum s'au desfășurat dezbaterile — nu în întregime — ale congresului din Roman.

În adevăr, care a fost ideea originală a constituirii învățătorilor din România într-o Asociație, dacă nu apărarea intereselor lor strict materiale? Cu timpul alături de această idee și-a făcut loc o alta — aceea a satisfacției celor mai elementare nevoi morale. Iar acum, în câteva cuvinte, ceia ce caracterizează manifestările cele mai recente ale majorității învățătorilor este anihilarea, până la interesul pe care-l merită, a nevoilor materiale și o atențiune tot mai îmbucurătoare dată celor morale.

De aceia corpul didactic rural din România, prin modul cum se manifestă, face impresia unui impetuos șuvoi, ce nu vrea să știe nici de zăgazuri, nici de obstacole, ci se prăvale iute — coloanele de apă prăbușindu-se unele după altele neținând seamă de nimic altceva decât de nevoia ce o simte de a scăpa cât mai uite de situația critică — creată de împrejurări naturale — ce-l strânge ca într'un cerc de fier și de a se vedea în largul câmpiei pașnice și îmbelșugate, care-l așteaptă.

Dar se pare, că o mână vitregă și nevăzută pune mereu în calea acestui grup social atât de inteligent și devotat intereselor generale, fel de fel de piedecă, doar să întârzieze sosirea momentului dorit, în care să poată îmbrățișa largul câmpiei pașnice și îmbelșugate a roadelor unei activități cinstitute și dezinteresate.

Și mâna vitregă pentru ca să ajungă la atingerea scopului satanic — în particularitatea lui — pe care-l urmărește, se servește, în cazul considerat, tocmai de elementele mai șovăelnice, moralicește, dintre învățătorii români.

Dar despre lupta aceasta — care prezintă simptomele unuia dintre cele mai interesante procese sociale din viața complexă a regatului nostru — între elementele vechi învățătoresci și cele nouă, luptă care, în mod fatal, se va sfârși cu victoria acestora din urmă, vom vorbi într'un articol viitor.

II.

Mai marii zilei observau, cu trecerea fiecărui an, că rândurile învățătorilor, îngroșându-se neconținut, formau o tot mai evidentă forță socială, peste dezideratele căreia nu se putea trece cu ușurință. Au recurs atunci la o tactică, întrebuițat mai întotdeauna în împrejurări analoage: promisiuni vagi masei celei mari și câte-un os, două, în gura celor mai gălăgioși dintre învățători. Și ca prin farmec liniștea s'a restabilit, iar masa cea mare a reintrat iarăși în somnolența orientală, ce caracterizează și alte grupări sociale dela noi.

Alte încercări au dus la aceleași rezultate. Gălăgioșii — „conducătorii organizațiilor învățătoresci” — erau acum cu foarte multă ușurință reduși la tăcere.

Impotriva acelor dintre învățători cari din susținerea intereselor profesionale își făcuseră o industrie cu adevărat rentabilă, a început în ultimii ani o serioasă reacțiune.

Această reacțiune parțială corespunde cu aceea generală, care se observă că abia de câțiva ani în toate direcțiunile pământului românesc, dela o zarc la alta. „Tot ce e pe cale de a fi făcut, trebuie să fie mai întâi cernut prin sita proprii noastre conștiinți” — e lozincă acestei reacțiuni.

Din masa necuvântătoare încep să se audă din timp în timp glasuri la început timide și izolate, iar mai apoi din ce în ce mai insistente și mai energice. Glasurile acestea înmulțindu-se, au croit încetul cu încetul o cale, pe care acum în sunete triumfale o străbate un curent nou. E acel concretizat în ultimul timp prin viața și sincera revistă „Vremea nouă.”

Sinceritatea și modestia cu cari lucrează devotații învățători-apostoli la desăvârșirea uriașii opere pe cari o au de îndeplinit — de a zvârli sămânța luminii mântuitoare pe ogorul întunecat al ignoranței celor mulți și uitați — mi-au atras de multă vreme privirile.

Le urmăresc cu atențiune mișcările, și cea mai neînsemnată frământare produce un lung ecou în sufletul meu. Am întotdeauna impresia că în fața mea se zbate un corp viu, plin de o energie titanică, de neînfrânt.

După o atât de îndelungată observație, într'un mod natural, am ajuns să mă familiarizez și cu oamenii și cu acțiunile, încât îmi formasem aproape convingerea despre ce înseamnă „cele două curente” din lumea învățătorescă.

Congresul din Roman sancționând convingerea anterioară, nu-mi rămâne decât să o împărtășesc și celor din Ardeal, îndeosebi dascălilor, cari urmăresc frământările învățătorilor din România liberă.

Nimeni nu s'ar putea îndoi vre-un moment de adevărul mare pe care-l conține axioma: „le style c'est l'homme.” Ei bine, luați vă rog „Tribuna învățătorilor”, organ al vechiului curent și „Vremea Nouă” organ al noului curent. E deajuns să le comparați și orice pledoarii, pro sau contra, devin inutile. Convingerea e formată.

Iar cei cari nu au la îndemână aceste reviste, trebuie să știe că „Tribuna învățătorilor” con-

ține proză senzațională, injurii și insulte, pe cari mă mir cum nu roșește tipograful să le culeagă; iar „Vremea Nouă” e caracterizată printr'o recomandabilă bunăcuviință în discuții, seriozitate și, de multe ori, o uimitoare profunzime în studiile pe cari le publică.

Mai există apoi un organ învățătoresc „Revista Asociației”, din care discuțiunile au putut fi înlăturate.

La congres cei vechi, în evidentă minoritate, s'au servit, pentru a împiedeca pe ceilalți să-și spună cuvântul, de mijloace pe cari până nu le-am văzut, nu le credeam posibile decât în parlamentul maghiar.

Se face alegere de cenzeni, nerespectându-se prescripțiunile statutului învățătoresc; biroul nu răspunde la întrebările usturătoare ce i se pun; biroul nu dă cetire, deși majoritatea celor prezenți o cere cu insistență, unei moțiuni iscălite de peste 280 de învățători; și — culmea! — tocmai biroul, care singur are puțința de a asigura libertatea cuvântului, era acela care o stânjenea. (Ridicându-se la tribună un partizan al noului curent, cei cari trinteau cu pumnul în mese și strigau „jos!” erau chiar unii dintre membrii comitetului...)

Însăși evoluția firească a lucrurilor va fi însă aceea care va pune capăt acestei stări imposibile.

Conștiința adevărată a invins în totdeauna și va învinge neapărat și de data asta.

Până atunci trebuie să depunem, însă, o cunună de regrete alături de cripta orientalismului din țara noastră, ce nu vrea să se închidă decât după ce numărul energiilor jertfite se ridică la o cifră multămitoare.

Șt. P. Moldovanu.

Educația națională și religia.

Educația națională și religia susține națiunile. — Numai atunci poate o națiune să fie tare, numai așa poate exista între altele mai mari, mai înaintate în cultură, dacă fiii ei sunt crescuți într'un spirit național. Trebuie că ei să cunoască istoria națională, idealurile și aspirațiile pentru care se luptă națiunea, să cunoască literatura națională, poezii și operele lor, în cari au cântat și cântă gloriile și bucuriile naționale și în cari plâng durerile naționale. Căci așa cunoscând națiunea va învăța să o iubească. Se va bucura de bucuriile naționale și se va înduioșa de durerile naționale, va lupta pentru progresul național și tot ce va face pentru națiune va face desinteresat.

Fără cultură națională, sau cu cultură străină un individ nu poate să fie statornic în interesele naționale, pentru că nu le cunoaște. El e ca frunza pe apă, se leagănă încoaci și încolo, încotro îl ia valurile. Simțul, însuflețirile sau înduioșerile naționale, la așa un individ sunt spontane. Așa cum vin și pier. Se însuflețește, se revoltă că vede pe alții, dar toate astfel de fluctuații psihologice sunt numai mecanice seci și fără temei. Sunt numai o imitație, nepricepând cauza însuflețirii, revoltei sau înduioșerii sau pricepând-o rău. Din astfel de indivizi ies trădătorii națiunilor cari pentru interesele lor proprii sacrifică ori și ce interes național.

Cum nime nu poate odată se deprindă o meserie, ci numai după trudă de ani întregi, tot așa nu poate fi cineva fără nici o educație națională bun fiu al unei națiuni. Fundamentul îl dă educația și apoi casa o zidim noi din experiențele, din observările noastre, din evenimentele ce se petrec între noi și cu noi, din ziarele și literatura națională.

Mână în mână cu educația națională merge religia. Ea face legături strânse între credincioșii ei. Cu ajutorul religiei s'au ridicat popoare la

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui**

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Luferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic lizează colegilor de branșe și obiecte singuratic, în prețul de fabrică.

cea mai înaltă treaptă a culturii. Religia apără unitatea și întregitatea unei națiuni și în multe cazuri ea a fost singura care a salvat națiuni de elemente străine, cari voiau să le desnaționalizeze.

Nu în toată privința joacă un rol secundar religia la dezvoltarea popoarelor, cum zice unii dintre savanți. Sunt încă popoare la cari cultura încă nu a ajuns într'un grad suficient ca să poată lua rolul primordial al dezvoltării și rolul acesta încă religia îl poartă și dintre aceste ultime popoare facem și noi parte. Dar religia numai întru atâta poate să constituie o legătură strinsă între conaționali, întrucât va avea caracter național, până poporul o aude în limba lui națională în care vorbește. *Indată ce religia se va învăța în școală în o altă limbă și în biserică nu se celebrază în limba națiunii, religia și-a pierdut caracterul național. Rolul ei primordial și-l va păstra și mai departe dar nu la dezvoltarea simțului național, la apărarea națiunii de elemente străine, ci rolul ei va fi atunci distrugerea, nimicirea a tot ce e național, introducerea elementelor străine în națiune.*

Oare pentru ce voesc națiunile mai mari, națiunile domitoare ca să cucerească școala și biserică celor mici, celor subjugate? și pentru ce națiunile conștiente se luptă pe viață și pe moarte pentru școala și biserică lor națională? pentru că ele au înțeles ce-i școala și biserică națională, ele au înțeles că dela acești doi factori atârnă viața sau moartea unei națiuni. — Cucerește școala și biserică unei națiuni și ai cucerit-o pe ea.

Și câte dintre națiunile amenințate având conducători răi, slabi sau nepricepuți, cari neînțelegând tendința inimicului primesc atacul fără să răspundă la el. Ei explică soarta și viitorul națiunii rău și așa due turma în moartea sigură.

Căci în luptele naționale ale popoarelor nu popoarele sunt de vină ducă au pierdut lupta, ci conducătorii păstori, cari au păstorit turma. Și o greșală a conducătorilor fie din nepricepere, fie din neglijență sau lașitate, e de ajuns să ducă națiunea în mormânt. Greșala poate astăzi nu se va observa, dar mâncă cu atâta mai fatală va fi pedeapsa ei. — „Pedeapsa” zice Carlyle, ea poate să vină după zile, dar poate să întârzie și secoli întregi, una însă se știe, că ea e sigură ca moartea.

Tot Carlyle zice: „Când o națiune e nefericită atunci are drept vechiul profet care zice: voi ați uitat pe Dumnezeu, voi ați părăsit calea lui Dumnezeu, căci altcum nu ați fi nenorociți. Nu ați trăit după legile adevărului și nu adevărul v'a condus, ci ați trăit după legile înșelăciunii și ale amăgirii necunoscând sau cunoscând rău adevărul”.

S. G.

Pentru închegarea rândurilor studentești.

Conferență.

De Dr. Horia Petra-Petrescu.

(Continuare.)

V.

Ca să vedeți cât de puternică este presa studentească germană n'am să amintesc decât numai faptul că în 1904 (cu părere de rău, alte date nu îmi stau la dispoziție acum) existau 40 de organe studentești. Mi se va zice: de aceea și sunt atâtea zeci de milioane de germani pe rotogolul pământului. Dar noi n'avem nici chiar un singur organ studentesc, care să se impună! Cele mai principale organe germane sunt următoarele:

„Akademische Blätter des Kyffhäuser-Verbandes der Vereine deutscher Studenten”. Berlin, fondat în 1886),

„Allgemeine deutsche Universitätszeitung” (Berlin, 1887),

„Akademische Monatsblätter”, (Colonia, 1888),

„Hochschulnachrichten” (München 1890),

„Berliner Hochschul Zeitung” (1898),

„Wartburg der deutschen Burschenschaft in Osterreich” (Viena 1901),

„Akademische Mitteilungen” (Freiburg, 1902),

„Münchener Hochschul Zeitung” (1904), etc.

*

Interesant este să se observe prețul acestor reviste. Abonamentul variază între „gratis” (un caz) și între 12 mărci (un caz). Media este de 3.50 m. (4 cor. 10 bani.)

Tirajul este, după o statistică, următorul:

2 reviste cu a 300 exemplare, 2 cu 500 ex., 3 cu 600 ex., 2 cu 700 ex., 2 cu 800, 2 cu 900, 4 cu 1000 ex., 3 cu 1500 ex., 1 cu 1600, 1 cu 1650, 2 cu 1750, 1 cu 2500, 1 cu 5000 ex., 1 cu 7000 și 1 revistă cu 8—9000 ex.

Pe an, dau revistele cu formatul quart, dela 96 la 580 pg., la octav-mare 140—380 pg., la octav cam 108 până la 580 pg.

Cu politica se ocupă, 15, cu știința 17, cu întrebări de specialitate 19, cu noutăți studentești generale 33, cu noutăți speciale ale societății 34, cu noutăți și din sânul foștilor membri („Alte Herren”) 30, cu serieri 34, considerind și domeniul artelor frumoase 14, anunțuri publică 12.

După cum vedeți, terenul de dezvoltare al unei reviste studentești este bogat și cât se poate de mulțumitor. Dacă poporul german s'a îngrijit ca studentimea să aibă atâtea reviste de specialitate, ale ei, să n'avem noi energia să ne creșăm chiar numai o singură revistă studentească, care să dăinuiească?

*

Sunt pătruns de importanța acestei reviste și cred cu tărie că și alții din Dvoastră vor fi de aceeaș părere.

Intregă mișcarea noastră studentească ar fi mult mai conștie și mult mai închiegată, dacă ar fi acest control serios al unui organ studentesc condus bine.

Ca să ajung la ceva concret, Vă mărturisesc, că, în urma experiențelor de până acum, nu prea am încredere în conducerea exclusivă a unei societăți studentești, care s'ar angaja, eventual, să conducă o astfel de revistă. Ori ce s'ar spune, se simțeste la redactarea unei astfel de reviste studentești ideile lipsa unor puteri mai mature, cu o experiență mai mare, cari să știe pune zăgaz, din când în când, frazelor exuberante din câte un raport. — și să dea o directivă sănătoasă, viguroasă, națională — matură întregii întreprinderi.

Îmi închipui redactarea acestei reviste încredințată în mâinile a doi, trei profesori tineri de ai noștri, plini de dragoste de neam și oameni cu autoritate în fața tinerimei.

Așa este la revista studenților sași. Și acolo conducătorul revistei este un profesor, care — părăsind hâncile universității — n'a părăsit pe „comilitonii” săi.

De aceea viu în mijlocul Dvoastră acum și ventilez ideia: „Să nu fie cu puțință ca două, trei puteri probate de ale noastre să ia responsabilitatea și să înființeze o astfel de revistă, cu planul de mai sus înscris ca program? Să nu se aile câțiva oameni de înimă, cari să sprijinească întreprinderea, modestă ca înfățișare, dar capabilă ca importanță, în primele ei faze de dezvoltare, ajutând-o cu o sumă mică oareșicare de bani?”

Eu cred că banii aceștia, dați spre scopul acesta, ar aduce roadă bogată. Revista studentească ar lărgi orizonturile tinerimei, ar da îndemnuri de muncă, ar frământa idei, cari trebuie să existe în inimile tinere, ar ușura traiul studentimei noastre în străinătate. Tot ce frământă un suflet tânăr în anii universității ar putea să se reoglîndeze în paginile revistei studentești. (Fără a se lua în considerare numai din Paști în Crăciun). Ne-am cunoscut mai bine, nu ne-am vedea numai la festivități, unde se tin mai cu seamă discursurile de rigoare și legăturile noastre camaradești ar fi mai solide, căci revista ar da îndemnuri, eventual ar organiza chiar călătorii studentești de studiu dela frați la frați.

Și — ca să reviu și la ideia „căminului” studentesc — cine ar fi chemată să facă o propagandă mai pronunțată pentru înfăptuirea acestui „cămin”, dacă nu revista aceasta, care ar publica articole de propagandă și ar da loc literelor de subscripție înaintate, în momente solemne ar primi colaborarea prețioasă dela profesori universitari iubii de întregă studentimea, ca prof. N.

Iorga, A. C. Cuza, Iosif Popovici, dela scriitorii de seamă români și ar fi și acest punct de vedere o iconă fidelă a ideilor nobile, de cari se lasă condusă tinerimea universitară conștie, a unui neam.

Intreb încă odată și cred că întrebarea mea nu va răsuna în pustiu: să nu se găsească oameni, cari să sprijinească întreprinderea aceasta?

Eu mă deoblig să contribui cu dragă inimă cu sprijinul meu intelectual, trimițând cel puțin 6 articole pe an, *gratuit*, revistei contemplate. Să nu se găsească, ca mine, încă 15—20 de inși, cari să aibă să povestească studentimei române experiențele dela universitățile pe unde a studiat?

Aceasta este singura cărare, pe care cred că viața studentească română ar câștiga în intensitate. Se găsească paliative, până la întruparea acestei idei: editarea broșurilor volante de propagandă, editarea de „almanahuri” studentești, (dar cu acelaș program ca cel de sus, și nu almanahuri literare!) și denumirea de organ oficial studentesc al unui jurnal românesc existent, care ar declara că este gata să introducă o rubrică stabilă referitoare la chestia studentească.

Cea mai bună soluție este, însă, după părerea mea, înființarea, în margini modeste, cinstite, a unei reviste studentești române, care să aibă drept conduită liniile marcate mai sus.

Vă mulțumesc pentru atențiune și Vă rog să Vă gândiți asupra problemei, Dvoastră, tinerii, cei încărunțiți în cinste și Dvoastră, tinerii, cei cari vreți să urmați pe cărările trase de înaintași...

(Sfârșit).

Starea culturală de pe valea Hașdații.

Pe când întunerecul de veacuri se ridică de pe Maramurășul îndepărtat, mai ales prin conlucrarea partidului național și a „Asociațiunii”, pe atunci un alt ținut românesc, al Hașdații, cu un trecut mai luminos însă este apăsător de neagra neștiință, în urma maghiarizării cotropitoare. Acest ținut este locuit exclusiv numai de români, cari în trecutul puțin depărtat, la 1848, formau partea cea mai însemnată a lăncerilor marelui erou Avram Iancu. Azi însă aceste ținuturi sunt părăsite, starea culturală decăzută și instrucția foarte slabă.

Facla culturală — școala românească — nu mai în puține sate se mai susține, știe Dumnezeu până când. O mare parte din comune și-au pierdut școlile confesionale, în cari răsuna atît de dulce cântecele și graiul nostru armonios, înlocuite fiind acum cu școlile comunale a căror limbă de propunere e cea maghiară sau cu școlile de stat. Ba în alte comune se vor înființa școlile de stat la cererea proprie.

Scrișul și cetitul e puțin răspândit. În cele mai multe comune abia afli 10—15 bărbați cari știu scrie și ceti.

Locuitorii sunt prea puțin darnici pentru instituțiunile culturale și economice românești, spiritul de jertă pe altarul culturii naționale e prea puțin dezvoltat, din contră la toate instituțiunile atît economice cât și culturale maghiare, comunele curat românești sunt membre ajutoare, ba chiar și la cele de stat. Protocoalele primăriei comunale se scriu în limba maghiară, iar de limba românească nici vorbă.

Care este cauza acestei decadente? Lipsa de conducători și neștiința. Instituțiunile culturale și economice românești în cele mai multe comune nu sunt cunoscute; de o mișcare națională și de o insufletire nu se pomenește; partidul național nu e cunoscut pe aici, pentru aceea nici nu prea are aderenti; „Asociațiunea” încă nu și-a imprimat numele și misiunea în mintea sătenilor, iar despre lucrarea ei regeneratoare ei n'au nici idee; „Astra”, banca românească de

asigurare și altele n'au pătruns până aici căci asigurările se fac de regulă la băncile jidano-maghiare.

Foi românești ne vin prea puține, doar una, două; pentru aceea însă aproupe toate comunele plătesc din buget abonament la: Aranyos vidék, Néptanítók lapja, Néplap, Méhészeti tudosság etc. etc.

Și de această neștiință a poporului se folosesc autoritățile, năzuindu-se să imprime cu grabire acestui ținut curat românesc caracterul maghiar în toate mișcările culturale și economice.

În vederea congresului cel vor ținea membrii partidului național, în vederea programului de muncă al partidului și al adunărilor populare ce le va ținea, atrag atențiunea factorilor competenți și asupra acestui ținut uitat de partid și bătut de soarte. *Correspondent.*

Concurs de jocuri în Ibașfalău.

În legătură cu adunarea generală a însoțirii economice „Mugurul” în prima jumătate a lunii August, se va aranja în Elisabetopol un mare concurs de jocuri naționale bărbătești: Călușerul, Bătuta, jocuri de băț și altele la care sunt invitați să participe trupe de dansatori din toate părțile locuite de români, unde numai se cultivă astfel de jocuri.

Trupele de jocuri, doritoare de a participa, să se anunțe până la 1 August a. c. în cancelaria avocatului Dr. Alexandru Morariu în Elisabetopol, pe lângă specificarea jocurilor pe cari le vor executa, și numărul participanților. Ca normative pentru acest concurs de jocuri servească următoarele:

1. Trupele de jucători să se prezinte cu câte un vătav în frunte și cu lăutari ori cu flurașul lor obicinuit.

2. Trupele de jucători, cari doresc a participa să conste din cel puțin 5 și cel mult 9 membri.

3. Jocurile sunt a se juca în acea formă originală în care se obicinuește în comuna de unde e recrutată ceata de jucători.

4. Este de dorit, ca membrii unei cete de jucători să fie într-o cât e posibil, la fel îmbrăcați, în mod serbătoresc și cât se poate mai obicinuit ca în comuna de unde e înrolată ceata.

5. Se vor împărți din partea unui juriu de experți mai multe premii între cetele de jucători, cari se vor distinge, iar în ziua concursului toți călușerii vor avea întreținere gratuită și li-se vor plăti spesele de tren ori trăsura.

6. Strigăturile să nu lipsească în decursul jocului, ci să se strige ca în comunele unde sunt obicinuite.

7. Jocurile acelor trupe de jucători, cari vor fi mai alese, se vor eterniza prin fotografie pentru Cinematograf și se vor preda „Muzeului” național al Asociațiunii, ca să le păstreze pentru toate timpurile. Prin reproducerea Cinematografică a jocurilor noastre se dă prilej și pentru cunoașterea lor și în străinătate, atrăgând atențiunea lumii asupra originalității noastre.

8. Cetitorii acestui aviz sunt rugați a-l comunica vătavilor de călușeri din fiecare comună, desvoltând interes în ei față de apelu nostru.

Vechile noastre jocuri bărbătești sunt pe cale să dispară. Vechii călușeri de pe timpul jobăgiei au rămas obiect de admirație, de

voinicie și de artă neîntrecută în amintirea bătrânilor noștri.

Unde sunteți voi feciori năzdrăvani de pe vremuri? Legatu-va în fiară greul vieții și înflăcăta străină? Însă sus inimile! În jocurile noastre măestre, dar nemăestrite, ci moștenite, trăesc străbunii noștri. Datorința sfântă și mândră ne îndeamnă a le păstra. Veniți cu toți cari puteți contribui la regenerarea jocurilor strămoșești.

*Călușeri de pe Câmpie
Cu opinci de ciocârlie,
Călușeri de pe Târnava
Cu opinci ce zboară'n slavă,*

*Mureșeni sprinteni la joc,
Veniți toți, veniți cu foc,
S'arătăm lumii ce știe
Românașu'n veselie!*

*Ura! lumea să vuiască
Sub opinca românească!*

Elisabetopol, în 18 Iulie 1912.

Comitetul aranjator.

Serisoare de sub Poiana Tomii.

La poalele ostice ale Carpaților acoperiți de brazii pururea verzi, se închid satele băstinașe românești. Poiana dăoasă, cântată cu farmec de clipeșul cioban pe plaiurile încântătoare ale acestor munți, mai răspândește puțină animație în acest popor dat de multă vreme uitării. Hora mândră și veselă ce se întinde în cercuri regulate și în tacturi ritmice în ziua de sărbătoare a fost și este petrecerea tineretului, în aceste sate de munte așezate sub catena șerpuitoare a falnicilor Carpați. Aceste sate sunt locuite de harnicii români. În mijlocul acestor harnici țărani se află cele mai prețioase comori, iubirea de neam, lege și patrie. Și numai pătrunzând în mijlocul poporului mai așli și alte comori ruginite cari îngrijite bine, vor străluci ca aurul. Între aceste comori ruginite este înaintarea prin carte. Și între aceste sate, în cari răsună dulcele grai românesc, la poalele muntelui „Poiana Tomii” este situat între două colini satul Ardan. Doară nici când nu s'a vorbit despre acest sat prin zărele noastre, dar astăzi când faptele înălțătoare se scot la iveală, spre pildă celor timizi, cu drag trebuie să dăm la iveală acest sat, care deși are și scăderi, totuși începe să progreseze pe căile bineii. Sat de munte curat românesc cu școală confesională ca și un palat, la care cei 2 învățători cu mare dragoste împărtășesc știința vâstărilor tinere ale neamului.

Țăranul cu drag își trimite copiii la școală ca să-i înarmeze cu arma științei. Și când vezi că cartea ce a fost propovăduită cu atâta zăală și oboseală de harnicul învățător îmbătrinit îți aprinde inima ceți tresaltă de bucurie și cu speranță în biruința apropiată a visului dulce privești la țăranul care ieri încă sub grija învățătorului slovenia cu greu slovele prime iar astăzi cu o mândrie nespusă citește cărți și gazete populare, ba unii chiar și „Romanul”.

Ziua de 12 Iulie (sf. Petru) a fost o adevărată zi de sărbătoare, zi care le va rămânea memorabilă tuturor sătenilor, pentru că în această zi s'a pus temelie unui nou far de cultură românească „Reuniunea de cetire a poporului din Ardan”. Părintele local Teodor Oltean încă la slujba divină a spus poporenilor, că vor avea și ei o bucurie, vor asculta o conferință ce se va ține din încredințarea despărțământului „Bistrița” al „Astrei”. La glasul bunului părinte au alergat cu toți îmbrăcați în haine de sărbătoare „la școală” ca să asculte povețele ce li se vor da. Adunându-se poporul într'un număr foarte mare, preotul oltean în cuvinte frumoase arată rostul „Astrei” în ogorul culturii române: „razele ei binefăcătoare străbat întreg pământul

până în cele mai îndepărtate cătunuri unde se vorbește graiul românesc”. Din încredințarea acestei instituțiuni se va ține și în satul nostru o conferință sub titlul: „Roadele binefăcătoare ale cetitului de cărți și gazete la sate”.

Conferențiarul, stud. univ. V. Bujor, în exemple vii și pe înțelesul poporului arată rostul cărții între săteni, arată drumul nou, pe care trebuie să înainteze poporul dela sate, înaintând în rind cu popoarele culte. Pe acest drum nou avem lipsă de o armă puternică, pe care zilnic trebuie să o grijim ca și pe o floare gingașă și această armă cu care se răsoiesc popoarele este cartea. Propune înființarea unei reuniuni de cetire pe care poporul o primește cu mare însuflețire. După această conferință ia din nou cuvântul preotul Oltean și în câteva cuvinte pătrunzătoare leagă de sufletele celor prezenți dragostea de carte. „Când am călătorit la Alba-Iulia ca să apărăm dreptul bisericii noastre, zice părintele, „am întâlnit pe tren țărani cu toții cu gazete românești în mâni, cari cu mândrie mergeau — hrăniți din merindea gazetelor noastre — să apere de cei mari împreună biserica prigonită. Vărsând lacrimi de bucurie am privit la acești țărani, încheie părintele, indemnându-și suflătești să se grupeze cu totii sub steagul reuniunii. Cuvintele atât de dulci ale preotului au fost primite cu mare dragoste de popor. Preotul și 2 învățători au pus bază acestei reuniuni înscriindu-se de membri, dând și prin aceasta dovadă că merg cu crucea în frunte.

Țăranii asemenea se înscriu în număr mare așa că la anul nou, fiindu-i aprobate și statutele va putea să și reverse acest far de cultură razele binefăcătoare asupra poporului dornic de carte.

Cinste și-se cuvine fie brav popor care dai ascultare mai marilor, cinste și venerațiune i se cuvine părintelui Oltean care și conduce turma încredințată spre înaintare.

Deie Dumnezeu ca fapta frumoasă a preotului nostru să aile răsunet în inimile tuturor preoților români!

I. S.

Cronică externă.

O antantă ruso-japoneză. Din Petersburg s'a răspândit vestea despre încheierea unei antante între Rusia și Japonia. Fostul prim-ministru japonez Katsura va pleca la Petersburg și aceste călătorii i se atribuie un caracter și un scop politic. Ambasadorul rus la Tokio fost nu de mult la Petersburg și a înaintat guvernului rusesc mai multe chestii, cari ar face necesară înțelegere reciprocă între Rusia și Japonia. În tre chestiile aceste e și chestia Mongoliei, pe care, de când s'a declarat independentă, Rusia ar trage-o în sfera ei de influență. Aceasta însă ar duce Rusia în conflict cu China ce însă guvernul rusesc ar voi să încanjure și din cauză aceasta nici n'a voit să se arate pe față pe partea Mongoliei. Președintele Mongoliei Chutuhta din cauza acestei rezerve a Rusiei și îndreptat privirile spre Japonia, unde a și trimis pe un om de încredere pentru cererea ajutorului. Simpatia Japoniei Japonia acule-ar vinde pe un pret scump Rusiei, pentru care aceste au o valoare foarte mare. Katsura ocazia vizitei sale va face propunere guvernului rusesc în scopul acesta și va intra în tratative. Probabil că prezența lui Katsura în Petersburg va face și mai strânsă prietenia rus-japoneză, care va avea ca urmare un demers comun și energie în chestiile, cari ating reglarea graniței imperiului chinez.

Presa franceză nu dă crezământ acestor știri, deoarece guvernul francez n'a fost încredințat despre aceasta din partea Rusiei nu se poate crede că Rusia ar face astfel pași fără știrea Franței.

Agentia Reuter confirmă știrea din Petersburg în urma informațiilor din Tokio. Din sursă autorizată japoneză se declară adevărat, deși știrea din Petersburg nu e într-o corectă, și nu s'au purtat și nici nu s'au plan tratative în senzul știrii din Petersburg, și schimbat comunicate între guvernul rus și Japonia pentru întregirea înțelegerilor din 1907 și 1910. E vorba de demarcarea sferelor

interese a ambelor state de teritorul Mongoliei și Manduriei. Revoluția din China a clarificat chestia chineză dintre Rusia și Japonia și a făcut necesară încheierea unei antante pentru menținerea păcii în extremul Orient.

*

Războiul italo-turc. Războiul va continua. Aceasta rezultă și din declarațiile ministrului de externe turc și ale marelui vizir. Cu toate succesele italienilor în Tripolitania, cu toate că aceștia au ocupat vre-o 12 insule în Archipelag, Turcia nu se simte bătută. Dacă Italia va căuta să mai ocupe vre-o insulă, Turcia va închide din nou Dardanelele. Pare că suntem la începutul războiului, deși au trecut 10 luni de la declararea lui. Pe ce se bizue Turcia spre a face, ca să zicem așa, o nouă declarație de războiu, acum când se vorbea de pace și când după întrevăderea dela delat Baltic-Port, se credea că se va putea stabili un fel de înțelegere între marile puteri spre a găsi un mijloc pentru a se pune capăt războiului? De sigur, pe o situațiune diplomatică, pe care guvernul turcesc o găsește excelentă.

Nici o mare putere europeană, nu e decisă a forța Turcia să încheie o pace dăunătoare prestigiului ei, și toate puterile sunt decise a păstra statu-quo în Balcani. Chiar mica dar valoroasă Românie e considerată de cercurile turcești ca un factor important pentru menținerea păcii și statului-quo în Balcani. Toate națiunile balcanice au fost convinse asemenea să nu se miște. În asemenea condițiuni, Turcia speră că, oricât de dăunător e un lung războiu, nu ea va eși cea obosită.

Italia a avut o excelentă situațiune diplomatică, când a început acest războiu, fiind în alianță cu două mari puteri, și în amicitie cu Tripla înțelegere. N'are acum însă concursul eficace, al aceluiași puteri, pentru a sili Turcia la o grabnică pace. Ba din contră, e stânenită în acțiunea ei navală, mai cu seamă de aliata ei Austria, ori de câte ori e vorba să întreprindă ceva în apele Turciei europene. Italia va fi silită să ducă un lung războiu în Tripolitania, cum au făcut mai toate puterile coloniale. Lovitura de grație nu o va putea da așa de ușor și de curând Turciei, decât poate cu complicațiuni și cu schimbarea statului-quo în Balcani, ceace marile puteri sunt hotărâte să evite.

*

Situația în Turcia. Demisiunea guvernului otoman a agravat criza internă a Turciei, încât a dispărut și ultima speranță a unei rezolviri pașnice. Ambasadorul Tewfik Pașa n'a voit să primească angajamentul pentru formarea noului cabinet și astfel complinirea postului de mare vizir probabil va întâmpina aceleași dificultăți, cari s'au ivit și la complinirea postului de ministru de război.

Marele vizir, Said Pașa în scrisoarea sa de demisionare adresată sultanului motivează abdicarea, chiar cu împrejurarea, că nu a putut afla nici decum bărbați pentru complinirea posturilor ministeriale. În scrisoarea aceasta, Said Pașa spune că condiția pentru bărbatul, care să ocupe postul de ministru de război trebuie să fie menținerea disciplinei adevărate în armată și educarea militară corespunzătoare acestei discipline. Dintre cei trei bărbați cari au însușirile pentru aceasta și au fost propuși pentru postul de ministru de război, doi din ei au păreri politice cari în parte nu s'au unit cu cele ale guvernului, pe când al treilea a refuzat din slăbiciune primirea portofoliului ministeriului de război. Calamități similare s'au ivit și în jurul complinirii ministeriilor de marină și de finanțe, cari împrejurări ar fi făcut imposibilă activitatea oficială a cabinetului.

Contrar acestei motivări o telegramă din Constantinopol anunță, că cabinetul și-a dat demisia, cerind aceasta energie ofițerii corpului prim de armată.

Vestea demisionării a înrăutățit situația și mai mult în Albania, unde acum s'a proclamat răscoala și în părțile sudice și nu numai creștinii ei și mohamedanii, întreagă populațiunea s'a aliat mișcării revoluționare. În vilaietul Cosowo numărul răsculaților s'a urcat la 50.000 și și în celelalte vilaiete se face agitația cea mai mare pentru răscoală. Conducătorul răsculaților, Boletniaț a incendiat casele tuturor turcilor, lo-

cuitori în Albania cari sunt aderenti ai partidului june-turc. Numărul dezertorilor militari a trecut peste 3000. Răsculații se pregătesc pentru o lovitură decizivă. Intențiunea lor e a pleca la Constantinopol și acolo a dicta sultanului și guvernului condițiile lor.

Trupele trimise împotriva răsculaților au hotărât să denege supunerea și vre-o 16 batalioane s'au declarat a nu face nici o împușcătură asupra răsculaților. Mișcarea între ofițeri împotriva junilor turci se răspândește tot mai mult și la Constantinopol sosesc știrile cele mai îngrijorătoare despre o revoltă a soldaților dela marină. Ofițerii de marină din Dardanele au declarat că se vor supune numai unui ministru care însuși e marinar și va fi în toate privințele independent de comitetul june-turc. Și dacă pretenșiunea aceasta a lor nu se va lua în considerare marina va demonstra cu vasele de război în fața Constantinopolului.

Din Jiu.

Nou despărțământ al Asociațiunii. — Studenți din România la noi.

În 13 Iulie a. c. s'a ținut în Petroșeni adunarea convocată în vederea înființării despărțământului „Jiu” al Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român. Delegatul comitetului central dl Dr. Gavrilă Suciu, avocat în Hațeg, împiedecat fiind de boală, nu s'a prezentat la adunare, a încredințat însă conducerea aceleia dlui V. Pop, contabil la „Hațegana”.

Inteligența din Petroșeni și din împrejurime a răspuns invitației făcute, prezentându-se la adunare în număr foarte frumos. Au luat parte și mai mulți țărani din Petroșeni.

Adunarea a decis cu mare însuflețire înființarea noului despărțământ. Director al despărțământului a fost ales dl Dr. N. Olariu, avocat în Petroșeni, iar în comitet au fost aleși d-nii: Dr. V. Pocol, avocat, Dr. R. Miocu, preot, P. Manole, director de bancă, toți din Petroșeni, și A. Bologa, preot în Lupeni. Multe nădejdi se leagă de noul despărțământ și sperăm, că comitetul în frunte cu directorul vor năzui să satisfacă așteptărilor.

*

Tot în aceiași zi seara au sosit în Petroșeni de cătră Târgul-Jiului 42 studenți, absolvenți de liceu, în frunte cu directorul liceului din Târgul-Jiului, dl T. Popescu și alți șapte profesori. În conformitate cu itinerarul compus de ministerul cultelor, grupul avea să facă excursiunea: Târgul-Jiului, Petroșeni, Sarmisegetuza, (Grădiște), iarăși Petroșeni, apoi Lonea-Cimpa și de aici pe Valea-Lotrului la Brezoi și pe întreagă Valea-Oltului.

În Petroșeni au fost primiți de dl Dr. R. Miocu, care ajutat de dl Dr. N. Olariu s'a îngrijit de găzduirea excursioniștilor. Profesorii și studenții au vizitat sub conducerea dlui Dr. R. Miocu minele de cărbuni ale societății „Salgotarijan” din Petroșeni, minele statului din Lonea și Cimpa, și ferestrele din Cimpa. Luni au pornit pe Valea-Lotrului, luând drumul spre Brezoi.

Correspondent.

INFORMAȚIUNI

Arad, 19 Iulie n. 1912

P. S. Sa Episcopul Dr. V. Hossu a trecut ieri dela Prislop la Budapesta, având acolo de lucru în chestia aprobării planurilor noului seminar și a reședinței din Gheila. P. S. Sa se însoțea Sâmbătă la Prislop, unde va petrece până la 5 August n., când apoi trece la noua sa episcopie, dar cu încunjurarea oricărei solemnități. Suntem satisfăcuți a putea constata, că petrecerea P. S. Sale la Prislop îi prinde bine întărindu-se după gravul morb de astă iară Dorim P. S. Sale tot binele.

Intru memoria nobilei matroane române Hermina Maniu. Marti în 16 l. c. la orele 11 a. m. s'a oficiat prin P. On. domn Dr. George Popovici protopresbiterul Lugojului, asistat de preoțimea gr. or. din loc, în prezența familiei și a unui public distins, în capela cimitirului din Lugoj, parastas intru memoria nobilei matroane române, doamna Hermina Dr. Maniu. Pentru o viață bogată în fapte de caritate creștinească și românească, Mângăetorul celor săraci și asupriți cu Sfinții să o odihnească!

Vlaicu la Lugoj. Abia două zile ne mai despart de ziua sborului lui Vlaicu (a Lugoj), de ziua de 21 Iulie n. Pentru orientare aducem la cunoștința onoratului public următoarele:

Monoplanul Vlaicu II. a sosit Mercuri seara la Lugoj. Joi dimineața a fost montat și expus la teatrul orașenesc spre vedere publică pentru taxa de o coroană. Joi dimineața s'a început pe izlazul de lângă bărci construirea hangarului și locurilor de șezut. Monoplanul va fi dus la hangar azi Vineri după amiază sau Sâmbătă dimineața.

Aviz. Stimatele doamne, cari au primit liste pentru înscrierea membrilor și încassarea taxelor la „Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei sunt rugate, ca în timpul ca mai scurt să binevoiască a retrimite listele ca orice rezultat. Deva, la 18 Iulie n. 1912. Eliza Hossu Longin, prezidenta Reuniunii.

Excursiune. Un număr de 50 elevi ai liceului „Principele Ferdinand” din Bacău, sub conducerea dlui I. Manolescu, directorul liceului, au pornit în excursiune școlară în Bucovina. Elevii sunt organizați în cor sub conducerea dlui profesor C. Stupcanu. D. Dr. N. Enăchescu, îi întovărășește pe excursioniști.

D. Dr. Cornel Circa aduce la cunoștință, că după o praxă mai îndelungată la clinicele din Cluj, Budapesta și Viena — s'a stabilit în Aiud-Nagyenyed, strada Alsóporond Nr. 4, (lângă hotelul Național — Nemzeti szálloda), unde ordonează dela ore 8—11 a. m. pentru morburii generale, iar dela 3—5 d. a. pentru morburile de dinți.

Cununie. D-șoara Emilia Popiliu (Marca) și d. Alexandru Banea s'au învățător (Căpâlna) își vor serba cununia religioasă în 1 August n. în biserica gr. cat. din Marca.

— D-șoara Marița Rusu și d. Octavian Lupeanu absolv. de teologie își vor serba cununia religioasă în 21 Iulie n. în biserica gr. cat. din Micloșlaca.

Sincere felicitări.

Dela Români din Macedonia. Ni-se comunică din Ianina (Turcia) că zilele trecute o bandă — după unii albenază, iar după alții grecească — compusă din peste zece inși în frunte cu Rapircis Liapis au atacat o caravana de aromâni fărșeroți din Medgidie, cari se dușeseră în orașelul Conița unde au desfăcut marfa. După ce au fost despoiați de tot avutul li-s'a dat drumul. Asemenea și alții câțiva aromâni cari se întorceau dela târgul din Medgidie au avut aceeași soartă ca consătenii lor. Cazul fiind adus la cunoștința autorităților turcești, acestea au luat numai decât măsurile spre a risipi banda.

Dramă fioroasă într'o fabrică de cărămidă. Comerciantul Michel din Paris a cumpărat înainte cu doi ani o fabrică de cărămidă din Aisne. Fabrica era proprietatea unei domnișoare cu numele Guillaume care o moștenise dela părinți.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani.

După târgul încheiat între domnișoara Guillaume și comerciantul Michel, acesta s'a mutat împreună cu fiul său în Aisne, legând aici prietenie strânsă cu proprietăreașii de mai înainte a fabricii. Cu câteva luni înainte domnișoara Guillaume s'a măritat după un oarecare Coret. Michel și fiul său, cari ambii erau amorați la nebunie de numita domnișoară, s'au hotărât să o ucidă. Zile de război, tatăl și fiul, au ținut adevărate probe de omucidere, înainte de a-și pune planul în lucrare. Ieri apoi, pe când Guillaume, acum doamna Coret, culegea zarzavatul în grădină, tânărul Michel a năvălit cu revolverul încărcat în grădină, descărcând 10 focuri asupra nenorocitei femei și omorându-o pe loc. La vederea fetei fiului, bătrânul Michel și-a descărcat pușca de vânătoare în cap, trăgând deodată de ambele cocoșe. A căzut jos ca trăsnet. Tânărul a fost arestat aseară de poliție.

Galbeni din vechime. Din Brașov se scrie: La demolarea unei case vechi, înainte cu doi ani, s'a găsit între scândurile podului o cutie mică de lemn cu 452 bucăți de galbeni. Specialiștii au pretuit valoarea aurului la 15 mii coroane. Casa o cumpărase, înainte de găsirea comoarei, un croitor cu numele Iosif Nagy dela un major. Vechiul proprietar, pe temeiul tradițiilor păstrate în familie, avea cunoștință că în clădirea sa veche, de câteva sute de ani, sunt ascunse comori; de aceea la vânzarea casei a pus condiție, ca în caz, când s'ar afla averile ascunse, să i se dea lui a treia parte. La găsirea banilor majorul a cerut însă jumătate din ei. În procesul, care s'a terminat nu de mult la tribunalul din Brașov, s'a hotărât ca majorul să primească a treia parte, iar calfa de zidar care a dat peste comoară, a cincea parte din bani, restul este al proprietarului actual. Muzeul național din Budapesta are drept să-și aleagă și să cumere piesele mai rare, care-i convin, din galbenii amintiți.

Zua de Duminecă în Anglia. Despre obiceiurile engleze aflăm date interesante într-o revistă străină care, între altele, scrie următoarele: Ziua de Duminecă în Anglia este o zi de repaos absolut, ideal. Atunci încetează la englezi ori ce muncă. Teatrele și celelalte locuri de distracție sunt închise; căci nimeni nu le cercetează. Înainte de amiazi lumea se duce la biserică; după serviciul divin tinerimea face o preumblare. După masă urmează odihnă absolută. Muzică, joc de cărți, vizite nu se obișnuiesc Dumineca; vremea distracției este Sâmbătă după amiazi. Lumea funcționarilor și a negustorilor își termină Sâmbătă la amiazi tot lucrul săptămânii, ca în aceeași zi să aibă puțin timp și de petrecere.

Advocat nou. Dr. Cornel Papp, originar din Vezend, a depus cu succes cenzura advocațională. Cancelaria și-o va deschide la Carei-mari. — Felicitări.

Cutremur și zăpadă la Focșani. Corsepondentul nostru din Focșani ne comunică următoarele: Marți noaptea pe la orele 10 și 20 minute s'a simțit în oraș un ușor cutremur de pământ care n'a durat decât 2 secunde. Totuși populația e alarmată. Pe la orele 9 dimineața cerul era acoperit și la un moment dat au căzut mici fulgi de zăpadă topindu-se imediat. Lucrul acesta a surprins, de bună seamă, pe toată lumea.

Comoara Iezuiților. În zilele acestea a plecat o expediție către insulele Corot, ca să scoată din mare comoara Iezuiților cufundată pe vremuri de către pirați. Aur și pietre scumpe, în valoare de 480 milioane de coroane, zac pe fundul mării. Avera aceasta o luaseră cu sine Iezuiții din Peru, când fuseseră exilați din republica americană. Acum s'a format un sindicat, care are de scop să aducă la lumină din întunecimea mării comoara aceasta gigantică.

Revoltătoarea îndrăzneală a unui sat de bulgari. Un ziar de dimineață spune că în comuna Jilava de lângă București, s'au petrecut aseară fapte extrem de grave. Populațiunea din sat — compusă exclusiv din bulgari, — în urma unui conflict între doi tineri bulgari și un soldat, petrecut în noaptea precedentă, când soldatul a fost grav bătut, aseară în număr de câteva sute au atacat casa d-lui căpitan Popea George, spăr-

gând geamurile și ușile cu topoarele. Pe căpitan l-au lovit cu ciomegile spărgându-i capul. După aceea Bulgarii au atacat casele d-lor căpitan Iacob și loc. Hermeziu, unde au bătut grav umplând de sânge pe ordonanțe.

S'a dat imediat alarma și din ordinul d-lui căpitan Iacob a pornit în goană dela forturi un pichet de soldați. Revoltații nu s'au retras decât la sosirea soldaților. Răniții au fost pansați de d. Dr. Achimescu. Casa d-lui căpitan Popea era plină de sânge. Primarul din localitate, bulgar și el, până la ora 1 și jum. noaptea nu s'a arătat la fața locului. Acestea fiind faptele presa cere cu insistență facerea unei anchete severe și asupra pedepsire a nemernicilor care au îndrăznit să se dedea la acte atât de mizerabile.

„Philanium”. „Revue de l'horlogerie et bijouterie de Paris”, scrie că un fabricant din Birmingham a descoperit un metal susceptibil de a înlocui platina. Metalul, numit Philanium, este de culoare cenușie ca oțelul, rezistă influențelor atmosferice, iar acizii — afară de cel azotic — nu-l atacă. Seamănă așa de bine cu platina încât chiar oameni de meserie se înșală. Prețul acestui metal este foarte mic.

„Tokio” extirpător de bătăături. Se poate folosi cu succes contra bătăturilor (la picioare), negurilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francoat. Adresa: **Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.**

CRONICA SOCIALA

Năzuinți laudabile la Vârșeț.

Din Vârșeț primim următoarele rânduri cărorora le facem loc cu plăcere.

Cine-au îndrăgit străini,
Mânca-i-ar inima câinii,
Mânca-i-ar casa pustia,
Și neamul nemernicia!

După multe eforturi datorite frunțașilor din Vârșeț și mai ales părintelui Traian Oprea protoprezbiter am văzut ridicându-se biserica românească de aici, unde biserica și limba noastră numără atâtea dușmăni în chaosul străinilor.

Din fericire Românii de aci încep să-și înțeleagă datoria. Tinerimea (?) noastră din loc e foarte animată și lucră din răzputeri pentru înaintarea culturii românești.

Pentru salvarea poporației române primejduită în limba sa nu de mult s'au înființat un cor bisericesc pe care l-am putea numi și societate culturală. Totodată tinerimea a sprijinit ideea înființării corului. Chiar și aceia cari erau membri activi în alte societăți străine, le-au părăsit și au venit cu toții în societatea noastră.

Bătrânii văzând pornirea laudabilă a tinerimei pentru înjghebarea corului, s'au grăbit de a da tinerimei tot sprijinul lor material dar mai mult cel moral.

În schimb tinerimea și-a dat toată silința în timpul acesta, au învățat sfânta liturgie de G. Dima ca la timpul său când se va sfînti biserica să se poată prezenta cu ceva și totodată să dovedească cumcă îmbărbătările și învățăturile bătrânilor au aflat răsunet în inima ei!...

Aduc aci mulțumirile noastre mai marilor noștri pentru jertfa adusă pe altarul culturii naționale și totodată îi rog ca și de acum înainte să dea corului tot sprijinul lor.

Iar tinerimei îi urez să-și urmeze calea pe care a apucat.

D. M.

Invitare.

„Reuniunea Pompierilor” din Poiana Sibiiului vă invită cu toată onoarea la Petrecerea de vară care se va aranja Duminecă în 8 (21) Iulie 1912 în pădurca „Staule”. Prețul de intrare benevol. Venitul curat e destinat pentru fondul pompierilor. On. familii sunt rugate a se îngriji de ale mâncării. Comitetul aranjator.

NB. La caz de timp nefavorabil, petrecerea se va ține în 15 (28) Iulie 1912.

Petrecere în Sălagiu.

Teologii sălăgeni vor aranja o petrecere de vară în Jibou (hotel Unio) în 28 Iulie n. 1912. Venitul e destinat în favorul bisericii române de acolo. Suprasolviri se primesc cu mulțămîță și se vor cuita pe cale ziaristică. Invitățile s'au espedat, iar dacă cineva ar fi rămas — din greșală — neinvitat, este rugat pe această cale să se considere de invitat. — Comitetul aranjator.

Serata dansantă la Turda

va avea loc Duminecă în 28 Iulie st. n. în „Reduta orășenească” cu concursul trupei fondului de teatru român conduse de domnul Aurel P. Bănuțiu. Venitul este destinat pentru „Fondul de teatru român”. Inceputul la 8 ore seara. Programul se va distribui seara la cassă. Insinuări pentru bilete de intrare și cvarțire la M. O. D. Nicolae P. Rațiu, v.-protopop în Turda. — Comitetul aranjator.

Concert în Petroșeni

se va aranja în favorul fondului bibliotecii pop. în sala „Urania” (cafeneaua Berger) din Petroșeni. Duminecă în 21 Iulie st. n. n. a. c. Inceputul la 8 ore seara.

Program: 1. G. Dima: Cheruvicul; cor bărbătesc cu solo de bariton. 2. I. Mureșan: Imnul „Astreii”; cor bărbătesc. 3. I. Vidu: a) Soacra, b) Coasa, coruri bărbătești. 4. I. Crișan Numai una, cor bărb. 5. Porumbescu: La arme, cor bărbătesc.

Concertul Societății „Progresul” din Făgăraș

va avea loc Vineri în 26 Iulie st. n. în sala dela „Hotel Paris” (Sorea) cu concursul domnilor Ștefan Mărcuș și Ionel Crișan bursieri ai „Societății pentru fond de teatru român și al domnișoarei Aurora de Barbu elevă a Academiei de muzică din Viena. Suprasolviri se primesc cu mulțămîță și se vor cvita pe cale publică. Bilete se capătă înainte la Librăria Ier. Preda, precum și seara la cassă.

1. a) I. Cl. Iuga: Tu te duci bade sărace... (doină). b) T. Brediceanu: Mândro de dragostea noastră... (doină).

Di Ștefan Mărcuș.

2. a) I. Cl. Iuga: Duce-m'ăș cu luna 'n nor... (doină). b) T. Brediceanu: Aredc-mi-te-ai codru des... (doină).

Di Ionel Crișan.

3. a) G. Dima: Somnoroase păsărele. b) G. Dima: Curcile. c) G. Mayerbeer: Aria lui Urban din opera „Ugenoții”.

D-șoara Aurora de Barbu.

4. G. Verdi: Duet din opera „Don Carlos”.

Dnii Șt. Mărcuș—I. Crișan.

5. a) I. Scarlatescu: Glas de clopote. b) G. Dima: Cerul meu. c) R. Wagner: Romanța lui Wolfram d. o. „Tannhäuser”.

Di Ionel Crișan.

6. a) I. Scarlatescu: Spune-mi codrule vecine... b) G. Dima: Seguidilla. c) R. Leoncavallo: Aria lui Canio din opera „Bajazzo”.

Di Ștefan Mărcuș.

7. a) G. Donizetti: L'Addio (duet).

D-șoara A. de Barbu—Di I. Crișan.

b) G. Verdi: Terzet din opera „Il Trovatore” (actul I).

D-ra A. de Barbu—Dnii Șt. Mărcuș și I. Crișan. După producțiune urmează joc.

Producțiunea teatrală împreună cu joc în Șinca-veche

Duminecă în 21 Iulie st. n. a. c. în sala școlii confesionale din Șinca-veche. — Comitetul aranjator. Inceputul la 8 ore seara. Suprasolviri se primesc cu mulțămîță și se vor cvita pe cale ziaristică.

„VÁROSMÁJOR SANATORIU : : ȘI HYDROTHERAPIE” : :

Budapest, Városmajor-u. 64.

Director :

Dr. ADALBERT COSMUTZA.

ECONOMIE.

Convocare.

Domnii cari au subscris acții pentru institutul de credit și economii din Aiud-Nagyenyed, se convoacă la adunarea generală de constituire, ce se va ținea Duminecă în 28 Iulie st. n. 1912 la 3 ore p. m. în sala de propunere a școlii gr. cat. din Aiud-Nagyenyed. Obiectele de pertractat sunt:

1. Constatarea capitalului social asigurat prin subscrieri și solviri.
2. Deciderea asupra înființării sau neînființării societății.
3. Compunerea statutelor societății.
4. Luarea la cunoștință a denumirii Direcției din partea fondatorilor, sau la cazul că membrii fondatori nu s'ar folosi de acest drept, alegerea direcției.
5. Alegerea membrilor comitetului de supraveghiere.
6. Deciderea asupra absoluturului membrilor fondatori.

Aiud-Nagyenyed, 4 Iulie 1912. Fondatorii.

PAGINI RASLEȚE.

La povești.

I. T. Lais.

„...Și era o câmpie mare, mare, prin care curgea un pârâiaș, care o împărția în jumătate. Și peste pârâiaș ducea un podet, pe care numai un om putea trece dintr'odată. Și pe-o parte a câmpiei era o turmă mare de oi și un păstor, care cânta din fluer. Dar s'a fost isprăvit pășunatul pe-o parte și a pornit păstorul cu turma lui pe partea cealaltă unde era iarba multă și frumoasă. Și și-a chemat el oile, de le-a mânat peste pod, și trecu oia întâia peste pod, și a doua, și a treia... și câte oi mai sunt prin munții Moldovei. Și tocmai la fine veni și păstorul cu trișca lui...”

Noi dormeam acuma demult, visându-ne într'o câmpie mare, mare, cu'n pârâiaș limpede... și numărăm oile ce treceau pârâiașul. Vai, da multe sunt! Și astfel ca visul acesta ne pare azi toată copilăria. Nu știm de ne-a fost vârsta cea mai fericită, azi însă, când suntem departe și vedem numai seninul, nu și întunerecul, așa ne pare. Dar visul s'a trecut, oile au dispărut, ca să facă loc altor lucruri minunate, și pe fruntea noastră n'a rămas decât o ceață alburie, — iar copilăria tot n'a fost decât un vis!

Dar totuși câteva vedenii și amintiri mai stăruie în sufletele noastre, ca o chemare, ca un îndemn la pace și iubire, așa naivă și curată cum e iubirea celor mici.

Este o poveste despre Vodă Constantin Brâncoveanu, ucis de Turci și aruncat în apele Bosforului, care ne-a făcut să plângem multe lacrimi, cum nu știu de-a mai avut parte pe lumea cealaltă sufletul nenorocitului voevod. Știam câteva buchi acuma, când am dat noi de-o carte, în care era și ipoezia aceasta:

„Brâncoveanu Constantin
Boieri vechi și domn creștin...”

Am citit-o și recitat-o noi — eu și cu sora mea mai mică — până am muiat hârtia cu lacrimi. Așa n'nr'o seară de iarnă, când vedeam că nu mai e nimeni în casă, scoteam cartea de unde-am fost ascuns-o, ne stringeam amândoi într'un colț și citeam. Vedeam par'că aieve pe Sultanul crunt și trufaș încunjurat de ienicerii lui. Dar cum îl boceam! Și când Brâncoveanu, care a fost de față, cum i-au ucis tustrei fiii, zice:

„Alelei, voi Turci haini...”

izbucneam în hohote de plâns, de nu mai încetam. De multe ori plânge omul în viață, câte odată din inimă, câte odată numai așa, de fata lumii, dar nu știu de-a plâns cineva lacrimi mai curate, ca noi, atunci când citeam această baladă, ghemuți într'un colț al odăii. Și o altă ființă care ne storcea multe lacrimi era „Cănele Ozor”. Cine n'a silabisit această poezie în clasa întâia a școlii primare? Și cine n'a simțit și el o strângere, când auzia de durerea cănelui, acest bun tovarăș, a celor ce „mor pentru împărați”, — dar încă copiii cari așa de ușor se impresionează și așa deii ute își întipăresc un lucru?

Copilăria noastră de altfel a fost destul de monotona, ca la târg. Mergeam în grădină: „Puiule, să nu te murdărești!” Alergai prin ogradă: „Puiule să nu te răcești, vino mai bine la mama!” Și alte semne de dragoste părintească, pe cât de duioase pe atât de urite copiilor, când îi stărnesc dela joc, mai ales că în lumea minusculă a acestor prichindei, dragi lui Dumnezeu, de cele mai multe ori mai iute se nasc porniri rebele spre libertate și spre dulapul de dulcetuți, ca în cercurile noastre ale oamenilor cumiți — și totuși par'ca mai mult îi iubește Cel-de-sus pe ei decât pe noi! Dar la oraș, unde trebuie să te restrângi la cei patru pereți ai odăii sau în cazul cel mai bun la pietrele calde ale pavajului din preajma casei, — noi mai aveam și o grădină unde ne sbânțuiam în libertate în ceasurile alese ale vieții, cari vara se repețiau mai adese, iarna însă erau de tot rare.

Eu eram băiat de treabă și n'am păcătuit decât de câteva ori. Odată, țin minte, că am rupt un crac dela un castan și aceasta mi-a făcut multă inimă rea. Să stai și să petreci zilele în așteptarea pedepsei care avea să urmeze, când se va descoperi fapta, — ceva groaznic! Nesiguranța aceasta te omoară! Dar cracul, ca cracul, dar și hainele erau rupte și înglodate, — și ce minciună să mai iscodești, riscând se înțelege o pedeapsă mai mare, când se va descoperi ade-vărul?

Zăhar și găvânoase cu bunătăți oi fi șterpelit și eu de prin dulapurile, „credențele” mamei, dar păcatul cel mai mare l'am făcut, când am furat o pară micuță din grădina vecinului. Avea vecinul nostru un păr mare, care-și întindea crengile până 'n ograda noastră, nu însă așa de mult, ca să mă pot alege cu o pară, fără să sar gardul. Primăvara el înflorea și inverzea mai întâi și tot el făcea mai iute perlele. Dar noi nu le mâncam verzi căci ne temeam de holeră, ci așteptam până se coceau, în Septemvrie, când aveau ele așa un „vino 'ncoace”, că ne făceau să uităm autoritatea vecinului nostru ursuz și să mergem cu vre-o treabă la el, în buna speranță, că ne va da drumul în grădină, împreună cu găinile și cu rețele sale. Și dacă te îmbie omul de ce să nu ieși? Dar ceasul acesta n'a mai sosit niciodată și așa într'o zi, când ispita diavolului îmbrăcat în coajă galbenă de pară a fost mai mare și mai tare, ca sămânța învățăturilor și a parabolelor ce ni le-a predicat domnul catehet la școală, mi-am luat nimica în dinți și am sărit gardul. În jurul părului jos erau o grămadă de pere coapte și ademenitoare. M'am repezit cu lăcomie fără să mă gândesc că poate să mă vadă cineva, dar în grabă am prins numai una, pe care de altfel am plătit-o destul de scump, mai ales că conștiința mea de băiat bun mă muștra. Para aceea, care din nefericire nici nu-mi plăcuse, o tot vedeam înaintea ochilor. În fine, ca să scap de vedenia aceasta supărătoare m'am dus de m'am spovedit cu voce plângătoare și năbușită dlui părinte: „Am — furat — o — pară — din — grădina — vecinului!” Plecai apoi acasă, bucuros c'am scăpat de-o belea și că pot face acuma altă ispravă frumoasă. Am scăpat de altfel destul de ieftin: conștiința împăcată, vecinul nu m'a prins și gloria de a fi sărit un gard — cu ce ochi aveau să mă privească oamenii de acuma înainte?!

Însă vara trece și vine iarna. Viața noastră așa săracă în evenimente mari devenea și mai monotona. Doar seara, când nime n'avea grija noastră ne stringeam într'un colț la povești. Ce povești ciudate! Noi cu Făt-frumos și cu Ileana Consânzeana abia mai târziu am făcut cunoștință; imaginația noastră și-a creat altfel de eroi. Noi, cari trăiam așa zicând din belșug, ne-am plâsmuit și povești conform spiritului în care am crescut. Ca copii, cari mai mult la oraș am trăit — o plimbare la țară era un eveniment deosebit — în tovărășie cu cai de lemn și cătane de aluminiu, nu ne puteam creia altfel de eroi, decât de acei, cum eram obicinuiți să vedem în jurul nostru și cu ochii noștri: Făt-frumos și Ileana Consânzeana ne-au venit de abia odată cu cărțile de școală. „Persoanele” din poveștile noastre erau oameni de toate zilele cari trăiau într'un oraș mare, aveau avere mare, n'aveau nici o grijă, aveau case și grădini frumoase, a căror copii aveau totdeauna eminentă la școală — ce ideal greu de ajuns — și eram fericiți. Și nici nu era mirare, astfel era lumea, ce o cunoșteam și 'n care am crescut.

Și cum venea iarna chipurile eroilor aceluia cu predispoziții de altminterlea foarte puține, ce, creați de fantazia bogată a surorii mele mari, începeau să-și trăiască traiul prin visele noastre. Și totuși eram foarte emoționali. Când elevul venea acasă și arăta tatei, că are un „foarte bine” de sus până jos, — a fost pe seara fatal, ca noi în realitate să nu prea excelăm privința aceasta și părinții pentru asta arătau destule supărări!

Cum trece vremea! Din toată copilăria ne-a rămas, decât câteva amintiri șterse. Și văzut că oamenii nu sunt așa de buni ca credeam noi și că nu trebuie să fii bogat ca să fii fericit, — dar am învățat să căutăm fericirea în noi, și nu afară de noi. Și totuși era ca cineva să ne mai sugereze iluzia, că lumea așa cum o vedeam noi atunci: însă nu se poate, lăcățul vremii ne-a închis acuma feruș copilăriei. Fantazia, care a creat eroii poveștilor noastre, îmbracă acuma cu haina ei albastrie sterul nemărginirii, ochii inteligenți și vioați, ca în mii de raze, nu mai scânteiază și nu mai are care ne-a fermecat copilăria e palidă și murdă acuma. Povestitoarea a murit și doarme în cimitirul din deal — un strat de la copere mormântul ei.

Bibliografie

A apărut:

Revista literară, artistică și politică „*Țara*” Nr. 27, 1812 cu următorul cuprins și variat: Z. Bârsan: Se face ziua (tragedie). Gheorghe Stoica: Spionii. Sandu A. Frăgmet (poezie). C. Sandu-Aldea: Pe neanica. T. Murășan: Cântec (poezie). Dr. R. Roșca: Problema pesimismului. Maria C. Despărtire (poezie). Adrian Corbul: Intru în viața lui Jean-Jaques Rousseau. I. Agârbiceanu: Vestea unei vieți (roman). Dări de seamă. I. Mateiu: Dr. S. Dragonir: Corespondența piscopului Gherasim și mișcarea de emancipare a clerului și poporului românesc în 1791. Dr. Silviu Dragonir: Știri nouă despre marelui Dosofteiu al Moldovei. Radu S. Drăgoș: Poetul I. U. Soricu și Ardealul. Insemnări de cânte... 70.597... Teatrul nostru. Comitetul Național. Așa să mor!... Bănci sătești. Redacția noastră. Producțiile muzicale ale Conservatorului. Recidivistul. Cântăreții noștri. Ilustrații de nardo da Vinci: La belle Féronière. Ștefan Cuș. Ionel Crișan.

Raportul anual al societății „România” din Viena pe anul administrativ al XL, 1912. Tipografia „Școala română”, Suceava.

Circulară către întreg clerul diecezan al consistorului plenar, ținut în zilele 15 și 16 Iulie 1912. Tipografia Ioan Virányi, Lugoj.

Dr. Nicolae Bălan, Un congres bibliotecar, (retipărire din „Revista teologică” nr. 11 iuliu 1912.

POȘTA REDACȚIEI

R. poet. Din poeziile d-tale „inedite” trimis două, ca să ți le publicăm. Sunt și de aceea noi dorim, în interesul d-tale și al celor noștri, ca să rămâie vecinic în arhiva noastră.

G. B. Din poezia d-tale reținem următoarele versuri:

„In grădină — printre viie,
El mort!... Ea nu mai era vie!...
Dumnezeu să-i ierte pe amândoi!
V.—R. „Dorul” d-tale „oftează” în redacției.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

George Onaca, Rogatica. — Cu suma K 7 ce ne-ați trimis, abonamentul d-v. este dat până în 20 Septemvrie a. c.

Dionisiu Goanța, Nagyapomor. Conținutul primirii sumei de K 14 abonament pe seara a. crt.

Redactor responsabil: Constantin Sm.

Anunț

Vind a mă retrage, vând **PRĂVĂLIA MIXTĂ** aflătoare de 25 ani în piața publică Timișoara.

Existență sigură, românii sunt preferiți. Reflecții să se adreseze de dreptul la

Constantin Țăran

Timișoara Temesvár, (Gyárváros.)

Anunț

Pentru farmacia S. **BLAGA** din Turnu-Severin, România se caută

2 practicanți

devenți de liceu. Reflecții se vor adresa proprietarului farmaciei.

Anunț

În comuna Ujsoza (Uzdin) com. Torontal cea mai mare comună în comitat locuită de români, la locul cel mai frecventat să vinde mâna liberă — din cauza altor întreprinderi eventual să dă în arândă pe timp mai lungat

Casă cu prăvălie mixtă

cercețată, cu drept de trafic, de vinderea băuturilor, cu licență de beuturi și aranjată pentru comerțul de cereale. Casa e provăzută cu toate comoditățile necesare.

Reflecții sunt rugați a se pun în legătură directă cu subscrisul proprietar.

Ignatie Klauber.

Oroloage de turn

pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tököly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Oroloage și specificări de prețuri trimit gratis și franco.

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului și a Datoriilor Publice.

Datoria Publică.

Nr. 52533

22 Iunie 1912

PUBLICAȚIUNE

A 20-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din a. 1898, împrumutul de Lei 180.000.000 se va efectua în ziua de **19 Iulie** (1 August) 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 629.000 în proporția următoare:

22 titluri de câte Lei	5.000	Lei	110.000
75 " " "	2.500	"	187.500
188 " " "	1.000	"	188.000
287 " " "	500	"	143.500

572 titluri p. o valoare nominală de Lei 629.000 Publicul este rugat a asista la tragere.

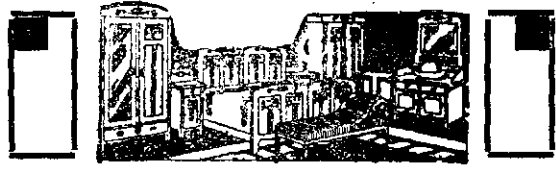
Directorul Comptabilității Gen. a Statului și a Datoriilor Publice.

D. Petrovici.

VERES FERENCZ

FABRICĂ ELECTRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE

DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în branșa măsurătorului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmaci și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

5000 de părechi de ghetete primiți gratuit!

Imi socotese numai prețul muncii; punerea tălpilor la ghetete pentru bărbați și femei încă se execută cu prețuri foarte ieftine la

Eberstein Henrik pantofar
LUGOJ-LUGOS (Edificiul bazarului.)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografie. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

CIASORNICE, GIUVAERCALE, GRAMAFOANE și PLĂCI : cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțum de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și franco. Cele mai bune plăci românești de gramafoane.

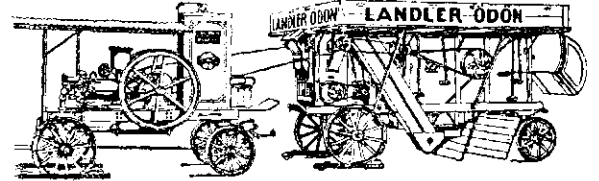

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestani 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fil.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

În urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

NOUȚATE!

NOUȚATE!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1 1/2 fil.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.

Un tânăr român

absolvent de școala comercială ca începător (practicant) se caută cu imediată intrare la un institut de asigurare ungueresc, la centrală în Budapesta. Pe lângă vorba și scrisoarea română, se recere și cea ungară și germană.

Oferte, în limba română și ungară sunt a se trimite la Administrația acestei foi.

Ingrădiri cu pietrii mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton

Gluj—Kolozsvar, strada Bástya n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

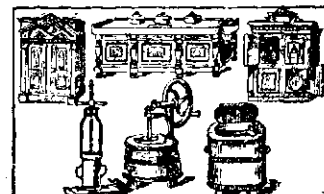
50% economie de gheață!

Mare magazin de dulapuri gata pentru gheață.

Mendelovits Farkas

fabricant de dulapuri pentru gheață.

Budapesta VII., Rákoczy ut nr. 64. Telefon: 106-69.

Dulapuri de gheață cu cele mai mari construcții interne, brevete și cari se pot desface, expediate spre deplină mulțumire a celor mai mari vânzători

De carne din Ungaria — se pun în circulație. despărțirea se face exclusiv prin dopuri din lemn de plută resinată. Apa de gheață se întrebuițează pentru promovarea răcirii. Absolut fără miros! foarte ușor de curățat fără a scoate gheață afară.

☐ Să nu se confunde cu alte fabricații. ☐

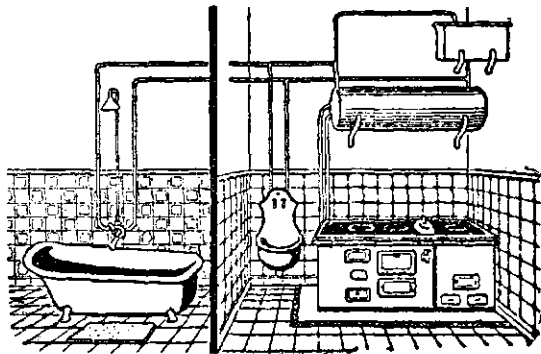
In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
ȘI
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

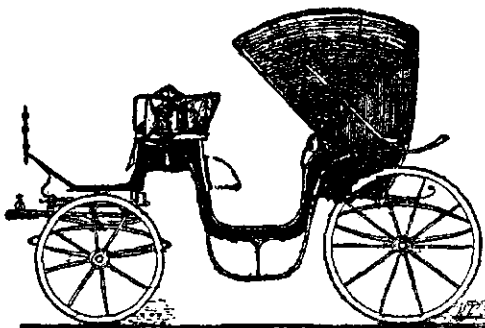
Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Heinrich Rastel

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum și totfelul de CĂRUȚE. Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare, vâpsire și preză-tire de șele în preț foarte ieftin. o o o

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCȘAY.

Temesvár-Josefstadt, Seudier Platz 1.

TELEFON 374.

Telegram: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la clădiri și mobile. Instrumente pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *meșe de spălat* pentru culine, *patentate, dulapuri de ghiță, aparate* de făcut unt și aranjamente pentru culine, depozit mare de vase *trăinice de fier*, cuptoare „Meteor”, cuptoare „Triumph”, vase de aluminiu, împletituri de drot (sârmă) sprîțuri de vii.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgâr-ciuri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgăieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

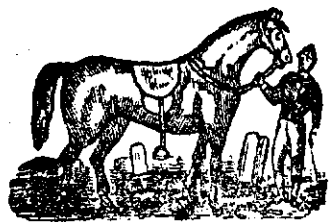
A R A D.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în bransa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Librăria Tribuna

ARAD, strada Deák Ferencz nrul 20. — Telefon nrul 502. —

Mare deposit de recvizite de scris și cărți literare.

- Illustrate dela balul costumat din Arad*, bucata 24 fil, 12 buc Cor. 2'50 plus porto postal;
- Guy de Maupassant*, Inima noastră. Roman Trad. de I. C. Apostol Prețul Cor. 2'—.
- Almanahul Societății scriitorilor români pe 1912* Ediție populară Cor. 1'50 ediție de lux 2'50.
- A. Vlahuță* La gura sobei. Prețul Cor. 2'50.
- Dr. Onisifor Ghibu*, Școala românească din Ungaria în anul 911 à 50 fil.
- S. Mehedinți*, Către noua generație à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;
- Spiridon Popescu*, Zori de Iulie. Nuvele și schițe à cor. 2 plus 10 fil. porto ;
- Leon Tolstoi*, Război și Pace roman istoric trad. de Adrian Corbul vol. I cor. 1'50, vol. II 1'20 ;
- Lazăr Șăineanu*, Dicționar universal al limbei române ed. II-a cu totul prelucrată și adăugită. Ortografia Academiei Române (cu 988 pagini) cor. 8 plus porto ;
- D. Anghel*, Fantome cor. 2 plus 20 fil. porto ;
- I. Agârbiceanu*, In intuneric nuvele à cor. 2 plus 20 fil. porto ;
- Caton Theodorian*, La masa calicului. Nuvele și schițe à cor. 1'50 plus 10 fil. porto ;
- Virgil Caraiivan*, Basme și legende străine. Traduceri din folklorul lumii à cor. 1'25 plus 10 fil. porto ;
- Cincinat Pavelescu*, Poesii cor. 3 plus 20 fil. porto ;
- C. Collodi*, Pățaniile lui Tândărică. (Povestea unei păpuși de lemn) cu 56 ilustrațiuni trad. din italienește de A. Buzescu à cor. 1'50 plus 20 fil. porto ;
- Hai să rîdem!* Almanahul revistei „Minerva” à cor. 1 plus 10 fil. porto ;
- Constantin Savu*, Dor și iubire. Colecțiune de cântece pentru cor (mixt și bărb.) à cor. 2'50 ;
- Teodor Romul Popescu*, Din Carpați à cor. 1'50; Prin Turnu Roșu spre România à Cor 1'20.
- I. Scarlatescu*, Poeme românești : Pentru voce și piano à cor. 5.
- A. Bena*, Nu m'abandona. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'20; Sboar'al nopții negru flutur. Romanță pentru voce și piano à cor. 1'50.
- N. Zaharia*, Mihai Eminescu. Viața și Opera sa. à Cor. 3 plus 20 fil. porto.
- I. Novicow*, Emanciparea femeii. Studiu sociologic. Tradus de Bogdan I. Goilav. à Cor. 2 plus 20 fil. porto.
- Alexandru Ciura*, Foiletoane à Cor. 1'60 plus 20 fil. porto.
- Domnia și detronarea lui Cuza Vodă*. à Cor. 0'80 plus 5 fil. porto.
- Amintirile unui fost prefect din timpul răscoalelor*. à 80 fil. plus 5 fil. porto.
- C. Negruzzi*, Teatru. à Cor. 1'50 plus 10 fil. porto.
- Cezar Al. T. Stoika*, Fiori de primăvară Poezii à Cor. 1 plus 5 fil. porto.
- Al. Ivan Constantinov*, Bai-Ganciu sau minunate povești despre un bulgar din zilele noastre à 60 fil. plus 5 fil. porto.
- Guy de Maupassant*, Petra și Ioan. Trad. de N. N. Beldiceanu à 1 cor. plus 5 f. porto.
- Alexandru Davila*, Vlaicu Voda, dramă în 5 acte, în versuri à 80 fil. plus 5 porto.
- Ion Dragoslav*, Povestiri aiese à 55 fil. plus 5 porto.
- Mihail Kogălniceanu*, Iluzii perdute, schițe à 30 fil. plus 5 porto.
- Ivan Turgenieff*, Hangiul Faust à 75 fil. plus 5 poro.
- Matilde Serao*, Mama vitregă à 75 fil. plus 5 porto.
- A. Fogazzaro*, Dragostea unui rege à 75 fil. plus 5 p.
- Iules Payot*, Educația voinței 2 cor. Trad. de N. Pandeleu.
- Vasile Pop*, Iubirea e biruitoare à 2 cor. pl. 20 p.
- M. Sadoveanu*, Floare ofilită, roman. Ediția II-a à 2 cor. plus 20 fil. porto.
- C. Dobrogeanu-Gherea*, Neoiobăgia. Studiu economico-sociologic al problemei noastre agrare à 3.50 cor. plus 30 fil. porto.
- Spiridon Popescu*, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului 2 cor.
- Iosif Popu*, Conceptul juridic de națiune — naționalitate în Ungaria à cor. 2 plus 10 fil. porto.
- Octav Minar*, Cum a iubit Eminescu. Pagini intime. (Amintiri, scrisori și poezii inedite) à 60 fil. pl 5 p.
- Guy de Maupassant*, Dolofana. Trad. de A. Mândru à 30 fil. plus 5 porto.
- Edgard Allan Poe*, Nuvele extraordinare. Trad. de B. Constantinescu à 80 fil. plus 10 porto.
- N. V. Gogol*, Taras Bulba. Traducere à 55 fil. pl. 5 p.
- Rudolf von Gottschall*, Trădătorul. Trad. de A. Frunze c1, à 30 fil. plus 5 porto.
- Biblioteca Flacăra*. Prețul unui număr 80 fil. pl. 5 p.
- Nr. 1. Princesa Elena de Racoviță. Furiile amorului
- Nr. 2. Memoriile lui Napoleon. Ediția II-a.
- Nr. 3. De pe tron la eșafod. Tragicul roman al reginei Maria Antoaneta.
- Nr. 4. O dramă sub Napoleon. Conan Doyle.
- Nr. 5. Tragedia dela Mayerling. Romanul arhiducei lui Rudolf și al baronesei Vecera.
- Maria Cioban*, Doina. (Legendă) à 30 fil. plus 5 p.
- Victor Eftimiuc*, Poemele singurătății à 2 cor. plus 20 fil. porto.
- I. C. Apostol*, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română după documente à 60 bani plus 5 b. porto.
- T. Popovici* prof. de muzică. Carte de cântece pentru școalele primare, gimnazii inferioare. școale reale, civile și preparandii. Partea I. 60 fil., partea II. 1 cor. plus 40 fil. porto.
- N. Iorga*, Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. Prețul 60 fil. pl. 5 p.
- Conan Doyle*, Duett. Roman tradus de dr. Victor Onișor à 1.60 cor. plus 10 fil. porto.
- Dr. Victor Onișor*, Legiuirea țării noastre. Cunoștințe de drept constituțional à 1 cor. plus 5 fil p.
- Dimitrie Onciul*, Din istoria României à 95 fil. plus 10 fil. porto.
- N. Zaharia*, Tipuri sociale. Prețul 1.50 cor., ediția de lux 2.50 cor.
- Constantin I. A. Nottară*, De dincolo de moarte 3 cor. plus 20 fil. porto.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

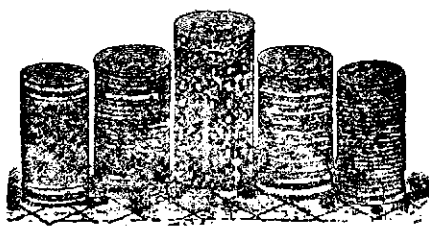
TELEFON 909.

Fără nfel un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două colorii, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografe se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografe fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

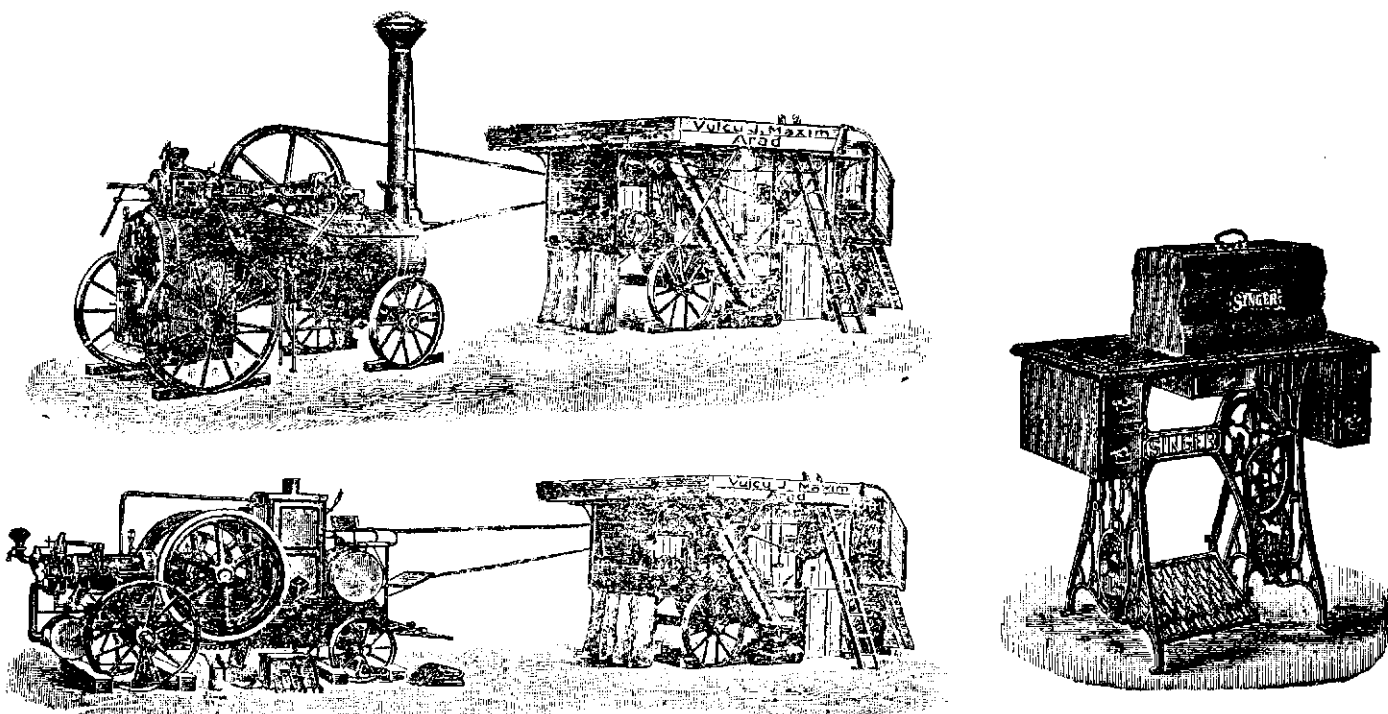

MAXIM I. VULCĂ

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László nr. nr. 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cermic din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

==== Câtiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. =====

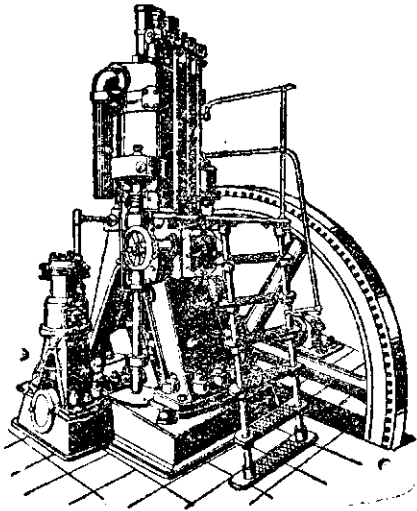

FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente
pentru edificare de mori, turnă-
torie de fer
BRĂȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și loco-
mobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu mo-
toare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de
transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Esanție mo-
dernă, solidă și
reală.

Serviciu prompt
și prețuri mo-
derate.

Motoare „GÜLDNER” sistem Diesel de ulei brut
sunt mașini de instigare cele mai economice și
nesimțitoare.

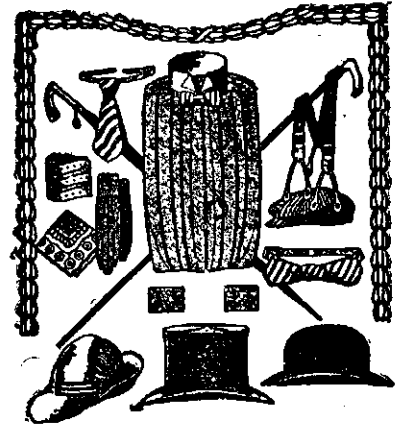
Neajuns în bunătate, și în consum de materie inflamabilă.

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

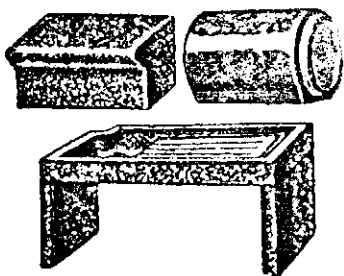
CINTEA ȘI HAU
LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage
atențiunea on. public asupra
prăvăliei noastre nouă și cu
totul modernă, înzestrată cu
marfa cea mai solidă și fină
din patrie și străinătate, și
astfel aranjată, încât suntem
în plăcuta poziție de a sa-
tisface toate cerințele onor.
public. În special suntem în
plăcuta poziție a recomanda
on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de
ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de bine-
voitorul sprijin suntem

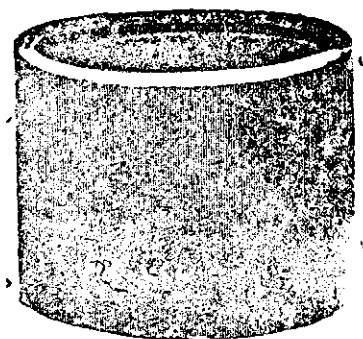

Cu stimă:
Cintea și Hau

Edificare ieftină!

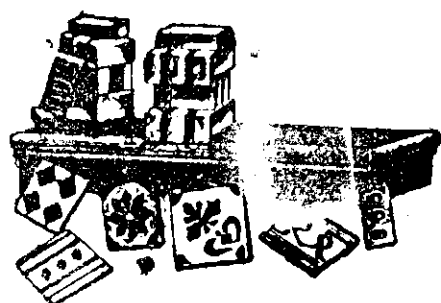

Intrece ori-care edificare din alt material.
Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face
prin prepararea în mod propriu al betonului
ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de
terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu,
țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curenterimit gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de
obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. **LUGOȘ,** Strada Buzias 37.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat !

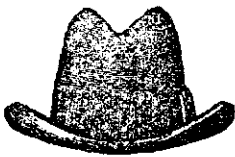
Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

numai fabricații veritabile în cele mai moderne colori și fason elegant, — apoi în

Cilindre și Claque-uri la

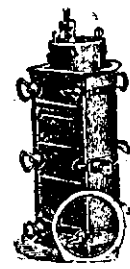
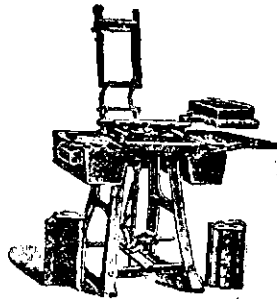
Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszeben,
Grosser Ring 17.

Specialitate : fabricație proprie de pălării pentru țărani români și sași.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

SZANTÓ és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

Proprietarii
de mașini de treerat
cruță bani, timp și lucru
cu folosirea coșului
brevetat „STERN“

O comisie de specialitate a constat, că o cantitate de paie de 500 de bugle treerate cu coșurile de până cum, a dat încă 680 kgr. de grâu la a doua îmblătire cu coșul »STERN«.

Cere prospect franco și gratuit dela

Bárdos és Brachfeld,
Budapest, VI., Gyár-utca 5.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-

În atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că reintorcându-mă acasă după 8 ani de experiență câștigată în America, am deschis aici în loc, pe strada József főherceg nr. 1 (lângă „Victoria“)

un biou de arhitectură.

Primește tofelul de construcțiuni în bransa arhitecturii, precum și transformări conform cerințelor moderne. La dorință servesc cu planuri și prospecte. La dorință merg și în provincă. — Cu deosebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

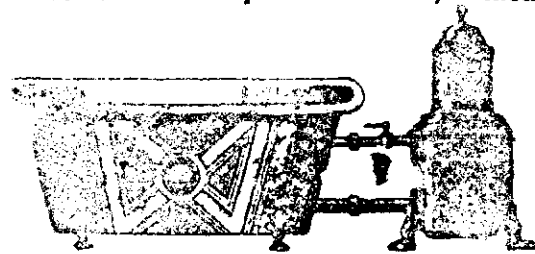
ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

Carl Piffel, prima fabrică de
obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Ersébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszer-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de sezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee e mtal: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de finichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

